

Ἐν Ὀλύμπῳ

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
«ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 36 Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2025
Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- Κοινωνιολογικά θέματα
- Δρώμενα του Δικτύου
- Καλλιτεχνικά θέματα

- Λαογραφικά θέματα
- Ιστορικά θέματα
- Παιδαγωγικά θέματα

- Λογοτεχνικά θέματα
- Πολιτιστικά θέματα
- Περιβάλλον-Οικολογία

Έν Ολύμπω

τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

Ιδιοκτησία:

Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας

Υπεύθυνη έκδοσης:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά
Έδρα: Ελασσόνα,
6ης Οκτωβρίου 84,
Τ.Κ. 40200

Ιστοσελίδα: enolympo.gr

Fecabook: Έν Ολύμπω

Διεύθυνση Σύνταξης:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά

Συντακτική Επιτροπή:

Κορίνα Πάντου
Βασίλης Ζαρζώνης

Φιλολογική επιμέλεια:

Κορίνα Πάντου

Σελιδοποίηση:

Μαρία Μοσχογιάννη

Ηλεκτρονική υποστήριξη:

Αθανάσιος Αδάμου

Τεχνική υποστήριξη:

Σταύρος Σαχινίδης

Νομικός Σύμβουλος:

Κωνσταντίνος Παπαλεξανδρής

Στοιχεία επικοινωνίας:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά

Τηλ.: 6976832232

email: elempliou@gmail.com

Σημείωση σύνταξης:

● Επιτρέπεται η αναδημοσίευση των κειμένων του περιοδικού «Έν Ολύμπω», με τον όρο να αναγράφεται η πηγή, ο συγγραφέας του κειμένου, ο αριθμός τεύχους και ο αριθμός σελίδας.

● Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν την ευθύνη για τις απόψεις τους.

● Φωτογραφία διαδικτύου

Στη μέση του χειμώνα, ανακάλυψα μέσα μου ένα ακατάβλητο καλοκαίρι.

Αλμπέρ Καμύ

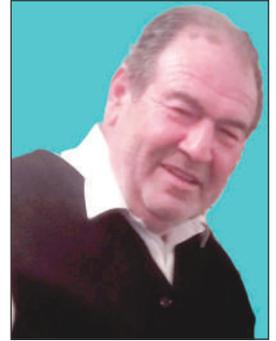
Γάλλος συγγραφέας

[Νόμπελ 1957] (1913-1960)

Τα Ιδανικά και το Φως των Χριστουγέννων

Το ιδανικό δεν είναι μόνο μια σκέψη ή μια επιθυμία: είναι ένας φάρος που φωτίζει το εσωτερικό μας τοπίο. Προτού γίνει πραγματικότητα, πριν ακόμα αγγίξει τον κόσμο των αισθήσεων, το ιδανικό ανυψώνει την ψυχή του ανθρώπου. Κάθε άνθρωπος που κοιτάζει πέρα από την καθημερινότητα, που επιδιώκει κάτι ανώτερο, ψηλώνει μέσα του, αναπνέει βαθύτερα και βλέπει τον κόσμο με καθαρότερη ματιά. Το ιδανικό μπορεί να πάρει πολλές μορφές. Για τον γιατρό, είναι η τέλεια εξέταση και θεραπεία, όπου η γνώση και η τεχνική συνδυάζονται με συμπόνια και φροντίδα για τον ασθενή. Για τον μηχανικό ή τον αρχιτέκτονα, είναι το κτίριο που δεν είναι μόνο λειτουργικό, αλλά γεμάτο ομορφιά, αρμονία και σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον. Για τον δάσκαλο, είναι η διδασκαλία που ανυψώνει τους μαθητές, γεμίζοντάς τους γνώση, έμπνευση και αγάπη.

Αυτό που ενώνει όλα τα ιδανικά είναι η πνευματική διάσταση: η αρετή, η αγάπη και η ανιδιοτέλεια που δίνει αξία σε κάθε πράξη. Όπως έλεγε ο (Συνέχεια στη σελίδα 3)

του **Χρήστου Ζιάκου**
Οδοντίατρου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Τα Ιδανικά και το Φως των Χριστουγέννων, του Χρήστου Ζιάκου Οδοντίατρου ..σελ. 1
- Αρχαιότητες της Ελασσόνας ως το 1913, του Παύλου Λάλου συνταξιούχου, δημοσιογράφου, συγγραφέα σελ. 2
- Η Εθνική οδός Λάρισας - Κοζάνης, του Θανάση Νούσια, τεχνολόγου συστημάτων παραγωγής, αστυνομικούσελ. 3
- Ιστορικά στοιχεία για την Κρανιά και τους γύρω οικισμούς, του Κ. Σπανού, συγγραφέα, εκδότη του περιοδικού «Θεσσαλικό Ημερολόγιο».....σελ. 4
- «Έλκηθρα» στον Πάγο, της Κυριακής-Κορίνας Πάντου, φιλόλογου, θεατρικής συγγραφέως, ποιήτριαςσελ. 5
- Ο Δημήτριος Παντερμαλής και η παρουσίαση του νέου μουσείου Ακρόπολης στη Δολίχη (2010), του Τσακνάκη Ευάγγελου, Πολιτισμολόγου, Msc πολιτική υγεία, MA δημιουργική Γραφή.....σελ. 6
- Νέα ζώσα προφορικότητα και προφορική παράδοση, της Μαρίας Δουλγεράκη, φιλόλογουσελ. 7
- Η έννοια της φιλίας και του φίλου στα έργα του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, της Δρ Ευαγγελία Ράπτου, μεταδιδακτορικής ερευνήτριας, Παν/μιο Αιγαίου, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σσελ. 8
- Στον Χριστό στο κάστρο, της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου, γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε.....σελ. 9
- «Μια μοδιστρούλα τόση δα...», της Ελένης Μπλιούμη, εκπαιδευτικού, MSc Δημιουργικής Γραφής & Λογοτεχνικής Συγγραφήςσελ. 10
- «Ο βασιλαετός και ο σκιούρος», της Ελένης Μπλιούμη, εκπαιδευτικού, MSc Δημιουργικής Γραφής & Λογοτεχνικής Συγγραφήςσελ. 11
- Ο Βασίλης Ζαρζώνης για τον Χρήστο Τούβε.....σελ. 12
- ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣσελ. 13
- Η Ράπτου - Στεργιούλα Ευαγγελία για τα «Λατινικά» του Λιόλιου Θωμά.....σελ. 13
- Ο Ζαρζώνης Βασίλης για τα «Λατινικά» του Λιόλιου Θωμά,σελ. 14
- Ο Ζαρζώνης Βασίλης και η Μπλιούμη Ελένη για το «Τέναγος» του Σαράτση Γιώργου.....σελ. 15
- 1ος Λογοτεχνικός Διαγωνισμός του ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ.σελ. 16
- Πάντα να χαμογελάς, Επαμεινώνδας, Σπυρίδωνας Βαρνάς.....σελ. 17
- Πάντα να χαμογελάς: μια ιστορία δύναμης και ανθρωπιάς.....σελ. 18
- Ο Μποναμάς, Γριγκόριν, Γεώργιος Γεράσιμος Μαντζιώκας.....σελ. 19
- Οι «Θεατροδότες» Ελασσόνας ως «Μαύρες Γάτες»σελ. 20
- ΕΝΘΕΤΟ 10 χρόνια ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ.....σελ. 21-22

Για τους δωρητές κι εκείνους που εξέφρασαν την επιθυμία να συμβάλουν στα έξοδα του περιοδικού, παραθέτουμε παρακάτω τον αριθμό λογαριασμού του Συλλόγου (Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ.).
Εθνική Τράπεζα: GR95 0110 3410 0000 3410 0594 398

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ ΩΣ ΤΟ 1913

Οι αρχαιότητες της Ελασσόνας που συγκέντρωσε ως 1913 ο Απόστολος Αρβανιτόπουλος χάθηκαν στην Κατοχή. Ο Απόστολος Αρβανιτόπουλος πρωτοήρθε στην περιοχή Ελασσόνας σαν έφεδρος Αξιωματικός στον νικηφόρο πόλεμο του 1912, που απελευθερώθηκε η περιοχή, έχοντας όμως την ιδιότητά του Αρχαιολόγου, για να εντοπίζει αρχαιότητες και καστριά αρχαία, στις ανεξερεύνητες πόλεις & χωριά που απελευθέρωνε ο Στρατός μας.

του **Παύλου Λάλου** συνταξιούχου δημοσιογράφου, συγγραφέα

Στη συνέχεια, αν και αξιωματικός, διορίστηκε Έφορος Αρχαιοτήτων Ελασσόνας - Σερβίων - Κοζάνης - Ανασελίτσας - Γρεβενών, και Δημ. Εκπαιδύσεως και διέμεινε στην Ελασσόνα, όπως φαίνεται στο έγγραφο που παραθέτουμε:

Αριθμ.1750. της 18 Φεβρουαρίου 1913: Είναι επίσημο επιστολόχαρτο της Εφορείας, με χειρόγραφο το κείμενο, που θα το παραθέσουμε, όχι μόνον φωτογραφικά.

[Πηγή: Συνέντευξη στον Λάμπρο Αναγνωστόπουλο της κ. Σταυρούλας Σδρόλια, Αρχαιολόγου, Προϊσταμένης Εφορείας Λάρισας, στην ηλεκτρονική εφημερίδα Larissanet.gr της Λάρισας, Νοέμβριο 2025].

Αυτά τα ευρήματα και άλλα πολλά που συγκέντρωσε ο Απ. Αρβανιτόπουλος (σύνολο, λέει, 49 αρχαία αντικείμενα), τα στέγασε, πριν τον πόλεμο, στο Παλιό Γυμνάσιο Ελασσόνας και με τον πόλεμο του 1940-41 τα μετέφεραν για ασφάλεια στο Γυμνάσιο της Τσαριτσάνης.

Στην Κατοχή το ιστορικό Γυμνάσιο πυρπολήθηκε από τους κατακτητές, όπως και πολλά σπίτια της μαρτυρικής κωμόπολης Τσαριτσάνης, έγιναν και πολλές εκτελέσεις κατοίκων. Από κει και πέρα, για την αρχαιολογική συλλογή Ελασσόνας, γίνεται αναφορά σε βιβλίο «Ζημία των αρχαιοτήτων εκ της Γερμανοϊταλικής κατοχής» Υπουργείο Παιδείας, 1948 «αυτές θεωρούνται απολεσθείσες». Επ' αυτού άποψη δική του είχε εκφράσει ο Αρχαιολόγος Θανάσης Τζιαφάλιας, σε συνέντευξη (στον Π. Λάλο) με θέμα: «Αρχαιολογικοί θησαυροί περιοχής Ελασσόνας στην Τσαριτσάνη, αρχαιολογική συλλογή Ελασσόνας», στην Περραιβία, τεύχος 52-53/Γεν.-Ιούνης 1988, σ.7-8. Είπε:

«Γνωρίζουμε ότι το καμένο Γυμνάσιο της Τσαριτσάνης (υπήρχαν τα ντουβάρια) επισκευάστηκε το 1956 για να λειτουργήσει ξανά σαν Σχολείο, ανυψώθηκε το δάπεδο του υπογείου. Ξέρουμε ότι το σύνολο της αρχαιολογικής συλλογής βρίσκεται στο υπόγειο του Γυμνασίου, κάτω από τα μπάζα (μόνο μία μαρμάρινη στήλη-είναι δημοσιευμένη- βρίσκεται στον 1^ο όροφο του Γυμνασίου αυτού)».

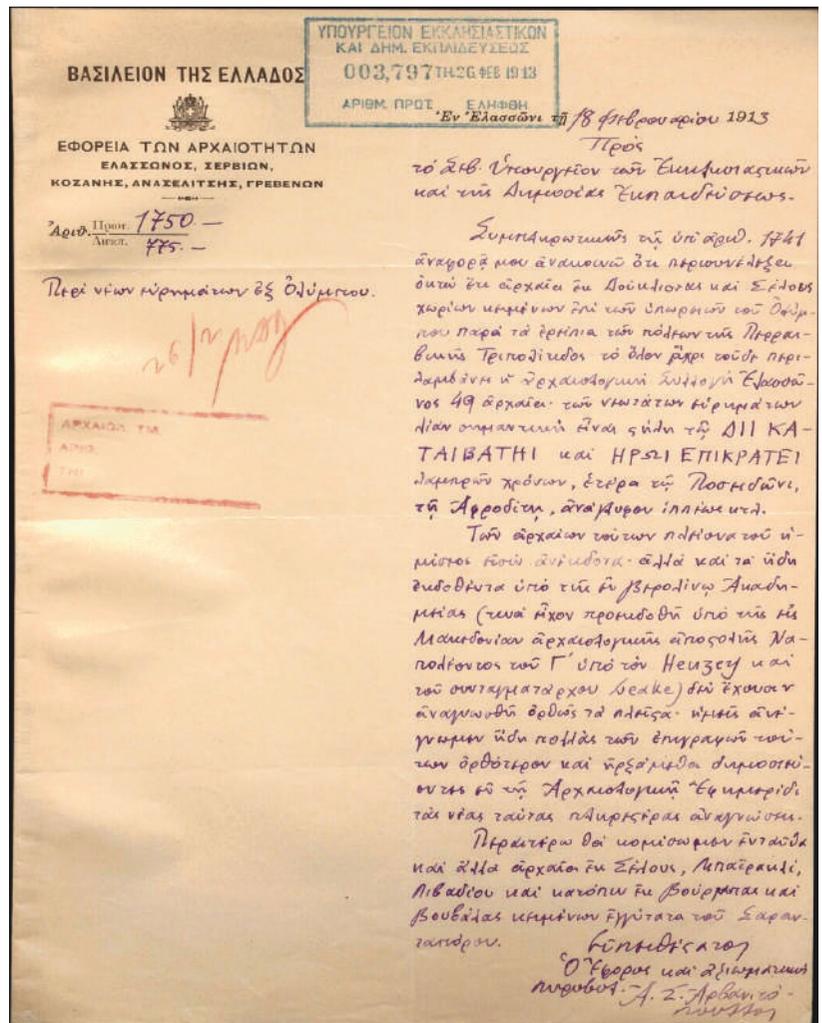
Άποψή μου: Αν είναι αληθές αυτό, χρειάζεται ανασκαφή του μπαζώματός, κάτι που φαντάζει πολύ δύσκολο, αλλά όχι ακατόρθωτο, αν υπάρξει χρηματοδότηση.

Η Επιστολή

«*Εν Ελασσόνι, Προς το Σεβ[αστόν] υπουργείον των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδύσεως, «Περί νέων ευρημάτων εξ Ολύμπου». Συμπληρωματικώς της Υπ.Αριθ. 1741 αναφοράς μου ανακοινώνω ότι περισυνέλεξα 8 αρχαία εκ Δούχλιστας [=Δολίχη] και Σέλους [=Πύθιο] χωρίων, κειμένων επί των υπωρειών του Ολύμπου, παρά*

τα ερείπια των πόλεων της Περραιβικής Τριπολίτιδος, το όλον μέχρι τούδε περιλαμβάνει η αρχαιολογική συλλογή Ελασσόνας 49 αρχαία των νεωτάτων ευρημάτων λίαν σημαντική είναι στήλη ΤΩ ΔΙΙ ΚΑΤΕΒΑΤΗ* και ΗΡΩΙ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙ λαμπρών χρόνων, ετέρα Τω Ποσιδώνι, τη Αφροδίτη, ανάγλυφον ιππέως** κ.τ.λ... Περαιτέρω θα κομίσωμεν ενταύθα και άλλα αρχαία εκ Σέλους, Μπαϊρακλί, Λιβαδίου καιμ κατόπιν εκ Βούρμπας (=Μηλέα σήμερα) και Βουβάλας (=Άζωρος) κειμένων εγγύτατα του Σαρανταπόρου.

Ευπειθέστατος, ο Έφορος και Αξιωματικός Πυροβολ. Α.Σ.Αρβανιτόπουλος».

*ΔΙΙ ΚΑΤΕΒΑΤΗ= Δίας ο Κατεβάτης, αρχαίο επίθετο του Διός, με την επιγραφή προκύπτει ότι έτσι προσφωνούνταν στα ριζά του Ολύμπου από την πλευρά της Περραιβίας- Πύθιο.

**Ανάγλυφον Ιππέως= παραπέμπει στην κατά την Ρωμαιοκρατία διάδοση (μέσω των στρατευμάτων) της Θρακικής προελεύσεως εξέλιξη της λατρείας του καβαλάρη βασιλιά Ρήσου (Όμηρος -Ιλιάδα) που πολέμησε στην πλευρά των Τρώων, που ανάγλυφα παρόμοια βρέθηκαν σε Άζωρο (Βουβάλα) και πρόσφατα στα Πηγάδια Κρανιάς (βλ. Αντι.δωρο Περραιβίας, τ.5/Δεκ. 2017-2018, Στο Διαχρονικό Μουσείο Λάρισας, παράδοση μαρμάρινου επιτύμβιου με ιππέα από Αποστόλη Κων. Λάλο,σ.17).

Η ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ - ΚΟΖΑΝΗΣ

Στα σύγχρονα χρόνια η Εθνική Οδός Λάρισας Κοζάνης είναι ο μοναδικός δρόμος που ενώνει τον νομό Λάρισας με τη Δυτική Μακεδονία. Θεωρείται ένας δρόμος παλιός, αλλά και επικίνδυνος, καθώς είναι γεμάτος στροφές, επικίνδυνα σημεία, αλλά και συχνά στο έλεος του καιρού που επηρεάζει την προσπέλαση. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη η χάραξη ενός νέου οδικού δικτύου – μια παραεγνατία, που θα βελτιώσει τον χρόνο, αλλά και τις συνθήκες κίνησης.

Όταν δημιουργήθηκε, όμως, αυτός ο δρόμος αποτέλεσε ένα έργο πνοής για τον τόπο. Βελτίωσε κατά πολύ την κίνηση και η κατασκευή του έδωσε δουλειά σε πολλούς ντόπιους (από όποιο σημείο πέραγε).

Εάν μάλιστα επιχειρήσουμε μια σύντομη αναδρομή στο έργο αυτό, πρέπει να πάμε στις αρχές της δεκαετίας του εξήντα.

Οι πληροφορίες που παραθέτουμε αφορούν τα έργα που έγιναν στο ύψος του Σαρανταπόρου.

Η διάνοιξη τότε του νέου εθνικού δρόμου ένωσε τη Λάρισα με την Κοζάνη και κατ' επέκταση τη Θεσσαλία με τη Δυτική Μακεδονία.

Ο δρόμος πέραγε 500 μέτρα έξω από τον οικισμό του Σαρανταπόρου.

Η κατασκευή του έφερε σε επαφή τους κατοίκους με άγνωστες δραστηριότητες, επαγγέλματα και ανθρώπους.

Στα χρόνια κατασκευής του πολλοί εργάτες εξειδικευμένοι,

του **Θανάση Νούσια**
τεχνολόγου
συστημάτων παραγωγής,
αστυνομικού

όπως χειριστές μηχανημάτων δρόμου, (μπουλτοζιέρηδες τους λέγαν) νοίκιαζαν σπίτια στο χωριό.

Η λέξη «νοικιαστές» ήταν μια λέξη που μπήκε στο λεξιλόγιο των κατοίκων μαζί με άλλες, όπως γκρέιντερ, φουρνέλα και ασφαλτος.

Σε ορεινή περιοχή, πλησίον του χωριού, δημιουργήθηκε εγκατάσταση με σπαστήρα για τα χωματουργικό υλικό που απαιτούνταν. Συχνά ακούγονταν ήχοι από τα φουρνέλα που σπάγαν τους βράχους κι αλλάζαν το τοπίο. Σύντομα στο χωριό αναπτύχθηκε κίνηση και ζωντάνια, καθώς μηχανικοί, εργολάβοι και γραφιάδες εγκαταστάθηκαν εκεί κι άρχισαν να το μπολιάζουν με καινούριες συνήθειες και νοοτροπίες.

Στο ίδιο διάστημα έγινε και ο παράδρομος που ένωσε το χωριό με τον νέο δρόμο.

Πολλοί κάτοικοι μάλιστα αντιδρούσαν εκείνα τα χρόνια καθώς ο δρόμος περιορίζε μέρος των κήπων και των αυλών.

Όταν τελείωσε πλέον ο δρόμος η επικοινωνία με Ελασσόνα, Λάρισα, Σέρβια και Κοζάνη έγινε πολύ πιο εύκολη.

Τότε... γιατί σήμερα είναι ένας δρόμος δύσκολος να τον διαβείς, διότι επηρεάζεται από τις καιρικές συνθήκες, αλλά κι από τις επικίνδυνες, κατά καιρούς, κατολισθήσεις...

ΠΗΓΗ:

Το Σαραντάπορο Ελασσόνας, Ο τόπος και οι άνθρωποι. - Αθανασία Ι. Ντάλλα, Ιωάννης Α. Ντάλλας. Λάρισα 2023.

Τα Ιδανικά και το Φως των Χριστουγέννων

(Συνέχεια από την σελίδα 1)

ο Χριστός, «τίποτα χωρίς εμένα δεν έχει αξία». Η ουσία του ιδανικού δεν είναι μόνο η ύλη, αλλά η καρδιά και η ψυχή που το πλαισιώνουν.

Όπως το φως φωτίζει τη νύχτα και η ελπίδα ανυψώνει την καρδιά, έτσι και η αναζήτηση του ιδανικού φωτίζει την ψυχή. Η πνευματική ανύψωση δεν χρειάζεται εξωτερικά φώτα· είναι η εσωτερική λάμψη, η φλόγα που ανάβει μέσα μας όταν συνδυάζουμε γνώση, δεξιότητα και αγάπη. Το ιδανικό μας διδάσκει να βλέπουμε πέρα από το εμφανές, να αντιλαμβανόμαστε ότι κάθε μικρή πράξη καλοσύνης ή δικαιοσύνης μας φέρνει πιο κοντά στο ουράνιο φως.

Ο άνθρωπος, αν αφήσει την ψυχή του να ανυψωθεί από το ιδανικό, συνειδητοποιεί ότι η ζωή δεν είναι μόνο ρουτίνα και καθημερινή φθορά. Κάθε σκέψη, συναίσθημα και επιλογή γίνεται σκαλί για την ανάβαση προς μια ανώτερη

πνευματική διάσταση. Τα Χριστούγεννα μας υπενθυμίζουν αυτή την πορεία: η γέννηση του Χριστού, η θυσία Του και η αγάπη Του μας δείχνουν τον δρόμο προς το ιδανικό, ένα μονοπάτι που ανυψώνει την ψυχή πάνω από τα όρια του υλικού κόσμου. Η ανύψωση που προσφέρει το ιδανικό είναι ένα ταξίδι που διαρκεί. Κάθε πράξη αγάπης, κάθε στιγμή αρετής, κάθε επιλογή που γίνεται με καρδιά και ψυχή είναι ένα βήμα προς το φως. Όταν οι άνθρωποι αφήνουν την ψυχή τους να εμπνευστεί από το καλό, γίνονται φορείς φωτός, κρατώντας μέσα τους μια μικρή φλόγα του Βασιλείου των Ουρανών. Το ιδανικό, σε κάθε του μορφή, μας ψηλώνει πνευματικά και μας υπενθυμίζει ότι η πνευματική ανύψωση είναι η μεγαλύτερη νίκη της ανθρώπινης ύπαρξης, και το βαθύτερο δώρο των Χριστουγέννων.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΓΥΡΩ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ

Η συγγραφή της Ιστορίας ενός οικισμού είναι μία σοβαρή και φυσικά δύσκολη υπόθεση. Ο επίδοξος ιστορικός πρέπει να έχει στη διάθεσή του γραπτές πηγές, ώστε το γραπτό του να είναι έγκυρο και να μην επιδέχεται σχόλια και παρατηρήσεις. Για πολλούς οικισμούς, οι γραπτές μαρτυρίες είναι λίγες, λόγω των περιπετειών της χώρας μας και λόγω της άγνοιας των προγενέστερων γενεών.

Για τον λόγο αυτό, όποια πληροφορία ανιχνεύσουμε στις πηγές πρέπει να την αξιοποιήσουμε. Τα τελευταία 20 χρόνια εκδόθηκαν μερικές απογραφές των Οθωμανών, οι οποίες προσφέρουν κάποιες χρήσιμες πληροφορίες. Στην πρώτη απογραφή του 1454/1455, ενώ αναφέρονται η Δεσκάτη, το Μέλοβο, η Λάη και η Βαλανίδα, η Κρανιά απουσιάζει από την απογραφή αυτή. Πιθανόν δεν είχε ιδρυθεί ο οικισμός αυτήν την περίοδο. Στην επόμενη απογραφή του 1485, αναφέρονται η Κρανιά, η Γιαννωτά, το Νάνεσι και το Λουτρό και άλλοι οικισμοί, ως τμήματα του ζιαμετίου της Ε-Ελασσόνας. Το ζιαμέτι ήταν ένας οικονομικός όρος και σήμαινε ότι τα φορολογικά έσοδα, τα οποία εισέπραττε ο Ζαΐμης, ένας ανώτερος Οθωμανός αξιωματικός του ιππικού, κυμαίνονταν από 9.999 έως 99.999 άσπρα.

Στην Κρανιά το 1485 κατοικούσαν 15 οικογένειες, από τις οποίες οι 3 είχαν ως αρχηγό μία χήρα γυναίκα, και 4 ενήλικοι άγαμοι. Υπολογίζοντας πενταμελή την πλήρη οικογένεια και τετραμελή της χήρας, συμπεραίνουμε ότι στην Κρανιά το 1485 ζούσαν γύρω στα 75 άτομα. Από τη γεωργική και την κτηνοτροφική παραγωγή του χωριού, ο Ζαΐμης εισέπραξε το καλοκαίρι της απογραφής (1485) 2.630 άσπρα.

Η γειτονική Γιαννωτά είχε 30 οικογένειες, από τις οποίες 5 ήταν χηρών και 6 ενήλικοι άγαμοι, δηλαδή γύρω στα 150 άτομα. Ο Ζαΐμης εισέπραξε από τη Γιαννωτά 2.905 άσπρα. Ενώ είχε διπλάσιες οικογένειες από την Κρανιά, εισέπραξε μόνο 275 άσπρα παραπάνω, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι η Κρανιά είχε μεγαλύτερη παραγωγή, η οποία προφανώς οφειλόταν στο μεγάλο ζωικό κεφάλαιο. Το Λουτρό, το οποίο αναφέρεται ως Λοέτρο στο χρυσόβουλο του Ανδρόνικου Γ΄ Παλαιολόγου, του έτους 1326, στην απογραφή του 1454/1455 δεν αναφέρεται. Προφανώς είχε εγκαταλειφθεί νωρίτερα.

Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγουμε παρατηρώντας τα στοιχεία της απογραφής του 1485. Στην απογραφή αυτή αναφέρεται ότι ζούσαν 3 οικογένειες και ένας ενήλικος άγαμος, δηλαδή γύρω στα 15 άτομα, τα οποία απέδωσαν στον Ζαΐμη 350 άσπρα. Το διαλυμένο πριν από πολλά χρόνια Νάνεσι, δηλαδή ο οικισμός του Νάνη (Γιάννη) ο οποίος βρισκόταν στα βορειοδυτικά του Λουτρού, στην κτηματική του περιοχή, είχε διπλάσιο πληθυσμό από το Λουτρό, 6 οικογένειες, δηλαδή γύρω στα 30 άτομα, τα οποία απέδωσαν στον Ζαΐμη 666 άσπρα.

Στην απογραφή του 1521 αναφέρονται τρεις οικισμοί της περιοχής: η Κρανιά, το Λουτρό και η Γιαννωτά. Η Κρανιά, υπαγόμενη στην Ελασσόνα, είχε 61 οικογένειες, από τις οποίες οι 6 ήταν οικογένειες χηρών, και 15

του **Κώστα Σπανού**
συγγραφέα εκδότη
του περιοδικού
«Θεσσαλικό

ενήλικους άγαμους, δηλαδή περισσότερα από 300 άτομα. Το καλοκαίρι του 1521 ο τιμαριούχος εισέπραξε 2.961 άσπρα. Συγκρίνοντας τα δεδομένα των δύο απογραφών, του 1485 και του 1521, διαπιστώνουμε τα εξής: Ο πληθυσμός της Κρανιάς, μέσα σε 36 χρόνια, μία γενιά δηλαδή, τετραπλασιάστηκε.

Προφανώς ήρθαν και εγκαταστάθηκαν εδώ νέες οικογένειες από άλλες περιοχές. Το γεγονός όμως ότι η πρόσοδος του τιμαριούχου αυξήθηκε μόνο κατά 275 άσπρα σημαίνει ότι η κτηνοτροφία δεν απέδωσε πολλά, ότι δηλαδή ο αριθμός των γιδοπροβάτων δεν σημείωσε καμία αύξηση. Έμμεσα συμπεραίνουμε ότι οι νέοι κάτοικοι είχαν ελάχιστα ή δεν είχαν καθόλου ζώα και ασχολούνταν με τη γεωργία και κάποιιοι με

διάφορα επαγγέλματα. Το Λουτρό πενταπλασίασε τον πληθυσμό του το 1521. Οι 3 οικογένειες του 1485 έγιναν 14 και 2 χηρών και 1 ενήλικος άγαμος, δηλαδή γύρω στα 80 άτομα, τα οποία απέδωσαν πρόσοδο στον τιμαριούχο 1.024 άσπρα, τριπλάσια από το 1485.

Από άλλα απογραφικά κατάστιχα των Οθωμανών της επαρχίας των Σερβίων, της περιόδου 1498-1613, προκύπτει μία πολύ διαφορετική εικόνα του Λουτρού. Το 1498-1502 στον οικισμό κατοικούσαν 260 πλήρεις οικογένειες, 31 οικογένειες χηρών και 45 άγαμοι, δηλαδή περισσότερα από 1.500 άτομα. Προκύπτει εύλογα το ερώτημα: πώς οι 3 οικογένειες του 1485 έγιναν 291 σε 15 χρόνια; Και πώς μετά από 21 χρόνια οι 291 οικογένειες έγιναν 16, όταν το 1519 στην απογραφή των Σερβίων αναφέρονται 286 πλήρεις οικογένειες, 70 χηρών και 64 ενήλικοι άγαμοι, δηλαδή γύρω στα 1.770 άτομα; Μήπως ο μεγάλος αριθμός των οικογενειών ήταν νομάδες κτηνοτρόφοι οι οποίοι έρχονταν το καλοκαίρι στο Λουτρό, οπότε γινόταν η απογραφή, και έφευγαν τον χειμώνα; Σταδιακά ο αριθμός των οικογενειών μειώνεται: το 1543 αναφέρονται 262 οικογένειες, το 1569 213 και το 1613 113 οικογένειες. Η Γιαννωτά το 1521 είχε 158 οικογένειες, από τις οποίες οι 20 ήταν χηρών, και 22 ενήλικοι άγαμοι, δηλαδή γύρω στα 740 άτομα.

Και ο πληθυσμός της Γιαννωτάς πενταπλασιάστηκε μέσα σε 36 χρόνια. Η πρόσοδος του τιμαριούχου σχεδόν διπλασιάστηκε: από 2.905 άσπρα έγινε 5.037. Στις ελληνικές, μοναστηριακές, πηγές η Κρανιά αναφέρεται, ως Κρανέα, για πρώτη φορά το 1520, στο φ. 58α της πρόθεσης 401 του Μεγάλου Μετεώρου, με 5 αφιερωτές (Γερμανός ιερομόναχος, Θεοδόσιος μοναχός, Νικόλαος. Καλλή, Κούκια). Το Λουτρό απουσιάζει από την πρόθεση αυτή, ενώ η Γιαννωτά αναφέρεται στο φ. 74β, με έναν αφιερωτή του 1540 (Πουλημένος).

Το 1592/1593, στην πρόθεση 421 του Μεγάλου Μετεώρου, αναφέρονται τέσσερις οικισμοί, υπαγόμενοι στην Αρχιεπισκοπή της Ελασσόνας: η Ξεροκρανιά, το Μπράικου, τα Λάπατα και η Γιαννωτά. Η Ξεροκρανιά αναφέρεται στο φ. 70β, ως οικισμός της Επισκοπής των Σερβίων, με 3 αφιερωτές του 1592/1593 (Ιωάννης. Ντράϊω, Στάμω,) και στο φ. 64β, ως οικισμός της Αρχιεπισκοπής της Ελασσόνας με 16 αφιερωτές μεταγενέστερης εποχής

(Γεώργιος 2, Ευθύμιος, Θεόδωρος, Ιωάννης, Ιωάννης ιερέας, Κώνστας, Νικόλαος. Αλεξάνδρω, Αυγέρω πρεσβυτέρα, Γεργού, Ειρήνη, Κυρατζού 2, Πόθω, Στάμω). Τα Λάπατα αναφέρονται στην πρόθεση αυτή με 3 ονόματα του 1592/1593 (Νικόλαος, Στόιω, Ευγενού) και άλλα 8 μεταγενέστερης εποχής (Βώνης, Γεώργιος 2, Νικόλαος, Νίκος. Μαρία, Πούλω, Χρυσάφω). Το Μπράικου αναφέρεται επίσης στο φ. 65α, της εν λόγω πρόθεσης, με 3 ονόματα Κομνός, Πυργηνός. Θεοδώρα. Τέλος, η Γιαννωτά αναφέρεται στο φ. 65β, με 23 αφιερωτές του 1592/1593, από τους οποίους 4 είναι μοναχοί και 3 μοναχές (Αλέξιος, Γεώργιος 2, Γεργουλής, Γιαννικίας μοναχός, Δαμιανός μοναχός, Δημήτριος, Κώστας, Νεκτάριος ιερομόναχος, Νικόλαος, Παύλης. Δέσπω, Ευγενή μοναχή, Ευγενού, Θεοδοσία μοναχή, Κόμνω, Κυρατζού, Μαγδαληνή μοναχή, Μαρία, Μερσίνα, Ρώδω, Στασιανή μοναχή, Χρούσω πρεσβυτέρας), και άλλους 30 μεταγενέστερων εποχών (Αναστάσιος, Γεώργιος, Γεώργης 2, Γεργουλής, Ιωάννης, Ιωάννης Ντελή, Ιωάννης παπά, Κυπριανός ιερομόναχος, Κωνσταντίνος, Κωνσταντίνος ιερέας, Μιχαήλ, Παναγιώτης, Παρθένιος μοναχός, Πούλος του Αλέξη, Χρυσάφης. Ασημίνα 2, Δέσπω, Θόδω 2, Καλλή, Κυριάκω, Λουλούδα, Μίχω, Πούλω, Στάμω, Φυλαχτή, Φωτεινή, Χρούσω).

Στην επόμενη δημοσιευμένη πρόθεση, υπ' αρ. 215 της Μονής του Βαρλαάμ των Μετεώρων, αναφέρονται μόνο η Ξεροκρανιά και τα Λάπατα. Η Ξεροκρανιά αναφέρεται στη σ. 40, με 3 αφιερωτές του 1613/1614 (Γιάννου, Δήμω, Μίχω) και τα Λάπατα στη σ. 111, με 4 αφιερωτές (Μιχαήλ. Γεργού, Κάλλω, Μαρία). Με περισσότερους αφιερωτές αναφέρονται στην πρόθεση της Μονής του Αγίου Νικάνορα (Ζάμπουρδας) η Ξεροκρανιά, ο Λουτρός, η Πεσηρετζία (Άκρη), για πρώτη φορά, και η Γιαννωτά. Η πρόθεση αυτή γράφτηκε το έτος 1692, αντικαθιστώντας παλαιότερο χειρόγραφο το οποίο είχε φθαρεί. Έτσι δεν γνωρίζουμε ποιο έτος καταχωρίστηκε κάθε οικισμός για πρώτη φορά.

Η Ξεροκρανιά είναι καταχωρισμένη στις στήλες 123β-123γ, με 50 αφιερωτές πριν από το 1692 (Αλέξιος, Ανδρέας, Αντώνιος, Αρσένιος μοναχός, Γεώργιος 3, Δημήτριος 5, Δομέτιος μοναχός, Ευθύμιος ιερέας κεκοιμημένος, Ιωάννης 4, Ιωάννης κεκοιμημένος, Κυριάκος, Κυριακός, Κωνσταντίνος ιερέας, Μανουήλ, Μιχαήλ, Νικόλαος 2, Παράσχος 2, Πάσχος, Σάρρος, Σταμάτης, Στέφος. Δέσπω, Θεοδώρα, Θεοδώρα πρεσβυτέρα, Καλλή, Καστορία, Κυριακού, Λούδω πρεσβυτέρα, Μαρία 2, Μέλιω, Νύμφω, Παγούνω, Πάξω,

Πούλιω, Ράντου, Σταμάτα 2, Στάμω 2, Τράιω) και άλλους 44 του 18ου αιώνα (Αδάμης, Αθανάσιος 3, Βαγγέλης, Βασίλειος, Γεώργιος, Δημήτριος 4, Θεόδωρος, Κωνσταντίνος 2, Νικόλαος, Πέτζης, Φώτης. Βαρσαμή, Βασιλίνα, Δασκαλίνα, Δέσπου, Διονυσία μοναχή, Ευαγγελή, Ζαχάρω, Θανάσω, Κάλλιω, Κυρατζού, Κυρατσού, Κυριάκω, Μαρία, Μαρούδα πρεσβυτέρα, Μάρω, Μελάχρω, Νίκω, Περιστερά, Πούλιω 2, Σταμούλω, Στάμω 2, Συρίνα, Φλωρίνα).

Ο Λουτρός αναφέρεται στη σ. 123δ-123ε, με 41 αφιερωτές πριν από το 1692 (Γεώργιος 3, Γκίνης, Γκιώνης, Δημήτριος, Δημήτριος κεκοιμημένος 2, Θεόδωρος, Θεόδωρος ιερέας, Ιωάννης 5, Καλούδης, Κύρος, Κύρος κεκοιμημένος, Κώνστας, Μιχαήλ 2, Νικόλαος 2, Νικόλαος κεκοιμημένος, Παναγιώτης, Παναγιώτης κεκοιμημένος, Στάμος. Ασημίνα, Ασήμω, Ελένη, Θεοδώρα 3, Θό-δω, Κυρατζού, Κώστω, Μαρία 2, Μίσω < Μίσιος < Μιχάλης, Στάμω, Χρούσω) και 19 μεταγενέστερων εποχών (Αναστάσης, Γεώργιος, Γεώργιος ιερέας, Δημήτριος 3, Ιωάννης 3, Κώστας. Αικατερίνη, Αποστόλω, Δήμω 2, Μαρία, Μάρω, Μάρου, Πανάγιω, Φώτω).

Η Γιαννωτά αναφέρεται στη σ. 126δ, με 9 αφιερωτές πριν από το 1692 (Γεώργιος ιερέας προσκυνητής, Δημήτριος, Ευαγγέλης, Κωνσταντίνος ιερέας, Παναγιώτης. Αφεντίτζα, Καλλή, Μαρία, Σταμουλή) και 33 μεταγενέστερων εποχών (Αναστάσης, Βαγγέλης 3, Γέργος, Γερμανός ιερομόναχος, Γιάννης, Θανάσης, Θεόδωρος 3, Κυριάκος ιερέας, Χαρίσιος, Αλτινή, Ασημίνα, Αστρίνη, Ατλαζίνα, Δήμο, Καλλή 3, Κόμνω, Μαρία 2, Νεοφύτη μοναχή, Νεράντζω, Νί-κω 3, Πούλιω, Στάμω 2, Χρυσάφου). Η Πεσηριτζία αναφέρεται στις σ. 126α-126γ, με 77 αφιερωτές πριν από το 1692 (Βησσαρίων, Γεώργιος 4, Γκίνης ιερέας, Δημήτριος 3, Ιωάννης 3, Ιωάννης ιερέας 2, Κόιος, Κύρος 4, Λέκας < Αλέκας < Αλέκος, Μανουήλ, Μιχαήλ, Μιχαήλ ιερέας, Νάτζος < Αθανάτζιος < Αθανάσιος, Νικόλαος 11, Πάσχος < Πασχάλης, Στάμος, Σταμάτιος, Σταμάτιος ιερέας, Στέφος, Στόιος. Αλισάβω, Γεωργού, Γιάννω, Γόμω, Δήμο 2, Ευγενή, Θεοδώρα 2, Καλλή 3, Κερασινή, Κόιω, Κυπαρίσσω, Κύρω 5, Κώστω 2, Μαρία 4, Μίσω < Μίσιος < Μιχάλης, Παράσχω, Πάσχω 2, Πούλιω, Σίμω, Στάμω 3, Χρυσάφω) και 22 μεταγενέστερων εποχών (Αναστάσιος, Αντώνιος 2, Βαγγέλης, Γεώργιος, Ιωάννης, Παναγιώτης. Γιάννου, Δέσπου, Ευγενή, Θόδω, Θύμιω < Ευθυμία, Κροστάλλου, Κ-ρατζού, Κύρω 2, Λόγα < Παλαιολόγα < Παλαιολόγος, Νάστω < Ανάστω < Αναστασία, Μαρία, Μελέσινα, Νίκω, Ξενία).

«ΕΛΚΗΘΡΑ» ΣΤΟΝ ΠΑΓΟ

Στη «φούσκα» τους οι ηνίοχοι σαπίζουν,
τα «πρόσωπα» στα κάδρα κιτρινίζουν.
Ακίνητα λαμπιόνια κι «αλυσίδες» τρίζουν.
Κομματιασμένες κείτονται οι «πυξίδες»,
κρύσταλλα-λαμπιόνια κι «αλυσίδες».

Φωτεινές Ιδέες στο χιόνι γλιστρούν,
σε ολισθηρές διαβεβαιώσεις «σωτήρων».
Αργόστροφη Ηθική, κακοντυμένη, και δοξάζεται
σε επιτύμβιες των Χριστουγέννων ετικέτες λιάζεται

Μάτια κι οργισμένα κάλαντα με τρυπούν...
Κείνα της Αγάπης, των μαχαιρωμένων λογισμών.
Η Λευτεριά μου, αβέβαιη νιφάδα,

καταμεσής στο αλώνι των διχασμών,
κρέμεται,
σε γιορτινές τρέσες μπαλκονιών.

Ψηφιακοί Άγγελοι, μοναχικοί, θρηνούν,
της ζωής μας το ολόγραμμα,
του αυτοματισμού την κατηφόρα.
Για τα έλκηθρα της Ειρήνης...τα θανατηφόρα...

Οι «ηνίοχοι», ωστόσο, αδημονούν.
Διατρανώνουν πως τα έλκηθρα επιζούν.
Και θα πετάξουν τελικά, γλιστρώντας...σε τεχνητό πάγο!

Κορίνα Πάντου
Δεκέμβρης 2025

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗΣ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΣΤΗ ΔΟΛΙΧΗ

Τον Ιούλιο 2010, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Δολίχης «Η Τριπολίτιδα» σε συνδιοργάνωση με τον Δήμο Λιβαδίου και το Επαρχείο Ελασσόνας (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λάρισας), διοργάνωσε το 3ο Φεστιβάλ «Περραιβική Τρίπολις», στο οποίο κεντρικός προσκεκλημένος ήταν ο αείμνηστος καθηγητής αρχαιολογίας και πρόεδρος του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, Δημήτριος Παντερμαλής (1940-2022). Ο γράφων του παρόντος άρθρου και τότε πρόεδρος του συλλόγου, στον χαιρετισμό του, ανέφερε ότι «Σκοπός του Φεστιβάλ είναι η ενίσχυση του ενδιαφέροντος και της αγάπης του κοινού προς τις αρχαιότητες και την ιστορία του τόπου μας», επισημαίνοντας την ανάγκη για συνέχιση των ανασκαφών στον αρχαιολογικό χώρο «Καστρί Δολίχης» και τη συντήρηση του Ι.Ν. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος.

Μετά τους χαιρετισμούς που απηύθυναν η Έπαρχος Ελασσόνας Μαρία Μαμάρα, ο Δήμαρχος Λιβαδίου Γιώργος Γαλάνης και ο Πρόεδρος του Δικτύου Περραιβία Κωνσταντίνος Σκριάπας, ακολούθησαν οι κεντρικές παρουσιάσεις: ο καθηγητής αρχαιολογίας Δημήτριος Παντερμαλής παρουσίασε το Νέο Μουσείο Ακρόπολης, ο αρχαιολόγος Σπύρος Κουγιουμτζόγλου ανέλυσε ευρήματα από τις ανασκαφές στον αρχαιολογικό χώρο «Καστρί Δολίχης» και ο φιλόλογος Θωμάς Λιόλιος παρουσίασε το βιβλίο του για την Περραιβία. Η βραδιά ολοκληρώθηκε με μουσικό πρόγραμμα από τη Φιλαρμονική του Δήμου Ελασσόνας και την Ορχήστρα Ποικίλης Μουσικής.

Την εκδήλωση παρακολούθησε πλήθος κόσμου και μεταξύ των παρισταμένων ήταν ο Δήμαρχος Ελασσόνας Γιώργος Πασχόπουλος, εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, πρόεδροι συλλόγων και δημοσιογράφοι – ανάμεσά τους η ιδιοκτήτρια και εκδότρια της εφημερίδας «Ελευθερία», Δανάη Δημητρακοπούλου.

Καθώς η παρουσία του Δημήτριου Παντερμαλή προσέδωσε ιδιαίτερο κύρος στην εκδήλωση και αποτέλεσε μεγάλη τιμή για τη Δολίχη και την ευρύτερη περιοχή, και δεδομένου ότι η ομιλία του έχει απομαγνητοφωνηθεί, αλλά δεν έχει μέχρι σήμερα δημοσιευτεί σε μορφή άρθρου, θεωρούμε σκόπιμο να παρουσιάσουμε εδώ τα κύρια σημεία της ομιλίας του.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗ

Ο καθηγητής ανέφερε στην εισαγωγή του: «Θα ήθελα να πω ότι νιώθω εξαιρετικά κολακευμένος απ' όλες αυτές τις τιμές που μου κάνετε εδώ πέρα, αλλά πιο πολύ είμαι χαρούμενος και ενθουσιασμένος, επειδή πάντα προσπερνούσα τη Δολίχη πηγαίνοντας προς νότο ή στον Κοκκινοπηλό, απ' όπου είναι οι δικοί μας άνθρωποι στο Δίον. Πάντα όμως είχα στο μυαλό μου να έρθω στη Δολίχη. Ήξερα γι' αυτή τη θαυμάσια εκκλησία, αυτόν τον ωραίο ναό, και χαίρομαι ιδιαίτερα που αυτός ο τόπος, όχι μόνο είναι όμορφος, αλλά ζει και μέσα στην ιστορία, όπως πάρα πολλοί τόποι στην Ελλάδα. Είναι ένας εντελώς ξεχωριστός τόπος και νομίζω ότι, επειδή έτσι το αισθάνομαι, έχει αποκτήσει την ψυχή του – την αρχαιολογική ψυχή του – τον κύριο Κουγιουμτζόγλου, ο οποίος με πολύ μεγάλο ενθουσιασμό μάς έδειξε, και εδώ στο ναό και στο λαογραφικό μουσείο, τα μνημεία. Θεωρώ ότι έχει μέλλον σ' αυτή την κατεύθυνση και πολύ γρήγορα θα υπάρξει μια μεταμόρφωση, και αυτός ο τόπος θα αποκτήσει και τη σημασία που του ταιριάζει».

Ευάγγελος Τσακνάκης
Πολιτισμολόγος,
Msc πολιτικής υγείας
MSc Δημιουργικής Γραφής

Στη συνέχεια, με προβολή διαφανειών, παρουσίασε το Νέο Μουσείο Ακρόπολης.

Ξεκίνησε με την εικόνα του ιστορικού κέντρου της Αθήνας και της Ακρόπολης, αναφέροντας ότι αποτελεί παγκόσμιο σύμβολο για τον πολιτισμό και τη δημοκρατία. Έδειξε το νέο μουσείο, που βρίσκεται κάτω από την Ακρόπολη, στη νότια πλευρά της, υπό τη σκιά του Παρθενώνα, και τόνισε πως έχει δεχθεί περισσότερους από δύο εκατομμύρια επισκέπτες.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του μουσείου είναι ότι τα εκθέματά του προέρχονται αποκλειστικά από έναν αρχαιολογικό χώρο, παρότι το ίδιο είναι διεθνές. Τα εκθέματα είναι πρωτότυπα έργα που ενέπνευσαν την ίδια την αρχαιότητα, την Αναγέννηση και τον Κλασικισμό. Ανέφερε ότι το μουσείο είναι μεγάλο, ώστε να χωρέσουν όλα τα εκθέματα από τον μεγάλο ναό του Παρθενώνα.

Ήταν σκόπιμο να χτιστεί δίπλα στην Ακρόπολη, ώστε ο επισκέπτης να βλέπει τα ευρήματα μαζί με τα αρχιτεκτονικά κτίρια επάνω στον βράχο.

Επιπλέον, τόνισε ότι το μουσείο δεν βλάπτει τα αρχαία θεμέλια, αλλά τα αναδεικνύει μέσω του γυάλινου δαπέδου, ιδίως στην είσοδο, όπου ο επισκέπτης έχει την αίσθηση ότι «περπατάει πάνω στην ιστορία». Ιδιαίτερη μέριμνα δόθηκε και για την αντισεισμική θωράκιση του κτιρίου.

Ο κ. Παντερμαλής μίλησε επίσης για τον συνδυασμό της σύγχρονης αρχιτεκτονικής με τα αρχαιολογικά ευρήματα και την ικανότητα του φωτός να διαφοροποιεί έντονα τα πράγματα. Αναφέρθηκε σε σημαντικά ευρήματα της περιοχής, όπως το πορτραίτο του Πλάτωνα και το καλύτερα σωζόμενο πορτραίτο του Αριστοτέλη. Παρουσιάστηκαν επίσης ευρήματα που σχετίζονται με την εισχώρηση της λατρείας των ανατολικών θεών.

Αναφέρθηκε ξεχωριστά στα εκθέματα κάθε αίθουσας, παρουσιάζοντας τις αντίστοιχες διαφάνειες, και τόνισε ότι ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να βλέπει όλους τους ορόφους ταυτόχρονα. Επισημάνει επίσης ότι το φιλτραρισμένο φυσικό φως αναδεικνύει τα έργα τέχνης.

Το νέο μουσείο, όπως είπε, δεν είναι διδακτικό με τον παραδοσιακό τρόπο· αντίθετως, δίνει τη δυνατότητα στο κοινό να παρατηρεί τα έργα ελεύθερα, από όλες τις πλευρές, ώστε να επηρεάζουν το βλέμμα και την ψυχή. Αυτός είναι, όπως υποστήριξε, ο τρόπος για να κερδίσουμε το κοινό, κάνοντας τα μουσεία πιο φιλικά και εναρμονισμένα με τις ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου – αφήνοντας την αρχαία ομορφιά να φωτίσει την ψυχή μας. Παρουσίασε ακόμη το γλυπτό της Νίκης του Καλλιμάχου, το οποίο επρόκειτο σύντομα να εκτεθεί στο μουσείο. Πρόκειται για το μνημείο της νίκης του Μαραθώνα, που καταστράφηκε το 480 π.Χ. κατά την εισβολή των Περσών στην Αθήνα.

Ο συμβολισμός του είναι διπλός: της καταστροφής και της νίκης των Ελλήνων.

Στη συνέχεια παρουσίασε έργα της κλασικής εποχής. Στον δεύτερο όροφο εκτίθενται οι Καρυάτιδες, με τρόπο που επιτρέπει στον επισκέπτη να θαυμάσει την κόμμωσή τους και να διαβάσει τις επιγραφές. Αναφέρθηκε και στη μεγάλη ταράτσα του μουσείου, η οποία προσφέρει πανοραμική θέα της Ακρόπολης.

Η παρουσίασή του έκλεισε με την αίθουσα του Παρθενώνα, (Συνέχεια στη σελίδα 7)

ΝΕΑ ΖΩΣΑ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ και ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Οι καθημερινές Ιερεμιάδες για την συρρίκνωση των γλωσσικών επιδόσεων, όχι μόνον των νεότερων γενεών αλλά και όλων των χρηστών του διαδικτύου, την τελευταία 30ετία τουλάχιστον, με την επέλαση της εικόνας, έχουν καταστήσει ένα στερεοτυπικό δεδομένο πλέον, ενισχυόμενο από εμπειρισταμένες και εμβριθέστατες στατιστικές αναλύσεις.

Και δεν μπορεί κανείς παρά να ανατρέξει στον 6 αι. π.Χ., κατά την διάρκεια της λεγομένης «Πεισιστρατείας» διόρθωσης και της πρώτης γραπτής καταγραφής των Ομηρικών Επών, για την **απαγγελία** τους στην Εορτή των Παναθηναίων. Ο Σόλων τότε είχε εγείρει έντονες αντιρρήσεις για την χρήση και ενδιαμεσολάβηση του νεότευκτου μέσου της ΓΡΑΦΗΣ, διότι θα εξασθενούσε την Συλλογική Μνήμη και την Άμεση επικοινωνία των πολιτών στις συνάξεις της κοινότητας στα πλαίσια της Πόλεως-Κράτους. Έκτοτε έχουν παρέλθει 3.000 χρόνια σχεδόν εγγράμματης επικοινωνίας στην υπηρεσία της διάσωσης - συσώρευσης - επεξεργασίας - διάδοσης της γνώσης. Ο γραπτός λόγος και η εγγραμματοσύνη συνέβαλαν στην εκπληκτική επιτάχυνση των εξελίξεων και βελτίωση των συνθηκών στις ανθρώπινες κοινωνίες. Τα τελευταία 300 χρόνια δε, το εν λόγω εργαλείο του γραπτού λόγου έχει διαδοθεί ήδη, από τα εκάστοτε Ιερατεία και ηγετικές ελίτ που το μονοπωλούσαν, στις ανερχόμενες κοινωνικές τάξεις μέχρι και στα λαϊκά στρώματα.

Όλες αυτές τις χιλιετίες της προόδου, η ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ανέλαβε να μεταδίδει από γενιά σε γενιά, αβίαστα και φυσικά, όλη την ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ σοφία που δεν χωρούσε ή ίσως ξεχειλίζει στις συμβατικές νόρμες της γραφής: Δημοτικά άσματα και φοκλορικοί χοροί, παραμύθια, παροιμίες, ξόρκια, συνταγές μαγειρικής, έθιμα μέχρι και Εθιμικός Κώδικας Δικαίου με εκδικητικές βεντέτες, διαφύλαξαν επιτυχώς την Προφορική Συλλογική Μνήμη, υπενθυμίζοντας και τεκμηριώνοντας πως αυτή **προϋπήρξε** του γραπτού λόγου. Όλη εκείνη η συναρπαστική λειτουργικότητα της παλαιάς, άμεσης επικοινωνίας θεωρείται πλέον γοητευτικό κατάλοιπο της εγγύτητας και της αμεσότητας των γεωργικών κοινωνιών, με τις λαϊκές φορεσιές, τα δρεπάνια και γιορτάνια, αντάμα με τους τρόπους εκφοράς του λόγου, τις ντοπιολαλιές να έχουν γίνει ΦΕΤΙΧ, δηλαδή φορείς νοήματος και δύναμης, σύμβολα μυστικά που χρήζουν ερμηνείας π.χ. Η χρηστικότητα του πεπαιλωμένου αντικειμένου δεν είναι πια αυτονόητη, χρήζει επεξήγησης. Το σημαινόμενο δεν ταυτίζεται πλέον με το

της **Μαρίας
Δουλιγέρικη**
φιολόγου

σημαίνον.

Οι νοσταλγικοί χρήστες τηρούν ευλαβικά τον πεπαιλωμένο κώδικα καθιερώνοντας μια ΑΝΤΙΣΤΙΞΗ ανάμεσα σ' εκείνην την πρωτογενή προφορικότητα της λαϊκής παράδοσης και στην ΝΕΑ ΖΩΣΑ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ των ιλιγγιωδών ταχυτήτων, του φρενήρους καταγισμού της ανεπεξέργαστης πληροφορίας, του texting και του ΜΕΓΑκοινού του παγκοσμίου δικτύου. Στις πρώτες δεκαετίες της άφιξης της ηλεκτρονικής εικόνας, κάποιιοι εξ ημών αφελώς πανηγύριζαν, την επιστροφή της Προφορικότητας και την επανάκαμψη της Συλλογικής Μνήμης. Η υποφαινομένη, στο National Film Theatre στο Waterloo Bridge στο Λονδίνο, όπου με είχαν σύρει τα βήματα της αναζήτησης

εκεί στο μακρινό 1980, σε κάποια σεμινάρια αφήγησης παραμυθιού, είχα την τύχη να μνηθώ στις αγαλμάτινες αφηγήσεις απογυμνωμένες από κάθε κινητικό, μουσικό ή σκηνικό σχόλιο. Αυστηρή πιστότητα στην παράδοση και στον λαϊκό, προφορικό λόγο, ήταν το μόττο. Και προτεραιότητά των ημερών η τήρηση της ΝΕΑΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ! Τι κολοσσιαία παρανόηση και ματαιότητα μαζί! Να που η αλματώδης ταχύτητα στις ψηφιακές τεχνολογίες που σημειώθηκε τις επόμενες δεκαετίες και το εύρος της αστραπιαίας μετάδοσης της εικόνας έχει καθιερώσει μια πρωτοφανή λασποσιτιάδα παραπληροφόρησης και ανεπεξέργαστης πληροφορίας, μιας «εν δυνάμει» οιονεί γνώσης. Αν προστεθεί και η ηχηρή απουσία κάθε μορφής διαπροσωπικής επαφής μαζί με την επίπλαστη εικονική ταυτότητα, έχουμε το πλήρες πακέτο μιας ανεξέλεγκτης και ατιμώρητης, τοξικής ανευθυνότητας πίσω από την προσωπίδα μιας θρασύδειλης ανωνυμίας, κακεντρέχειας και διασυρμού, στο όνομα του θηρίου της ΚΟΙΝΗΣ γνώμης και της ισοπεδωτικής Δημόσιας εικόνας (public image). Πόσο εύκολα αυτοδιορίζεται και κολακεύεται ο ΟΧΛΟΣ στον ρόλο του δημοσίου κατηγορού και πόσο τον αφιονίζουν οι δημόσιες δίκες! Η ΔΙΚΗ του Κάφκα άνευ λόγου και αιτίας και στο εδώλιο ο πιο ευάλωτος. Η ετυμηγορία; Ο λιθοβολισμός, πριν καν απαγγελθεί κατηγορία! Και στον ρόλο του εισαγγελέα ανήλικοι, ανεγκέφαλοι, νάρκισσοι haters, τζιχαντιστές του διαδικτύου.

Πολλά τα δεινά του μεταβατικού σταδίου της ψηφιακής εποχής! Προς παραμυθιαν παρατίθεται ένα κειμενάκι Πρωτογενούς προφορικής ντοπιολαλιάς της Ελασσόνας όπως την διασώζει ο γραπτός λόγος: **ΤΟΥΝΤΖΙ αϊπ' πάν' – ΤΟΥΝΤΖΙ αϊπ' κάτ.**

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗΣ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΣΤΗ ΔΟΛΙΧΗ (2010)

(Συνέχεια από την σελίδα 6)

όπου εκτίθενται τα γλυπτά του ναού. Τόνισε ότι τα μισά πρωτότυπα αγάλματα βρίσκονται στην Αθήνα και τα υπόλοιπα στο Βρετανικό Μουσείο. Για τον λόγο αυτό, συνενώθηκαν τα πρωτότυπα με γύψινα αντίγραφα, ώστε να αποδοθεί πλήρως η εικόνα του Παρθενώνα.

Ανέφερε: «Δεν είναι απλώς ότι έχουμε ένα μέρος στο Βρετανικό Μουσείο και ένα μέρος στην Αθήνα. Αυτά εμπλέκονται, είναι σώματα, τα οποία έχουν διαμελιστεί».

Παρουσιάζοντας τα διαμελισμένα μνημεία, είπε: «Ένα τεράστιο στήθος αγάλματος του Ποσειδώνα από το δυτικό αέτωμα βρίσκεται στην Αθήνα. Στο Βρετανικό Μουσείο βρίσκεται το υπόλοιπο σώμα του Ποσειδώνα. Και τα δύο συνενώνονται.

Αυτό είναι το αίτημα της Ελλάδας, που λέει: “Οχι απλώς δώστε μας πίσω κάτι αυτό δεν είναι το σημαντικό. Το σημαντικό είναι να διασώσουμε ένα διαμελισμένο μνημείο.” Μετά από διακόσια χρόνια, πρέπει οι κοινωνίες να τολμήσουν να κάνουν ένα βήμα μπροστά και να δώσουν λύση σ' ένα τεράστιο ηθικό, καλλιτεχνικό και αρχαιολογικό ζήτημα, το οποίο προέκυψε με τον διαμελισμό του Παρθενώνα».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το Φεστιβάλ «Περραιβική Τρίπολις» ανέδειξε την πολιτισμική αξία της περιοχής. Ανέδειξε και τη δυνατότητα της περιοχής να συνομιλεί ισότιμα με τα μεγάλα θέματα της ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας. Η παρουσία του Δημήτριου Παντερμαλή ήταν τιμή για τον τόπο και παρακαταθήκη για το μέλλον.

Η ΕΜΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ ΣΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΜΕΡΟΣ Β'

Εισαγωγή

Η «φιλία» ορίζεται ως «η στενή κοινωνική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα άτομα και που βασίζεται στην αμοιβαία αγάπη, συμπάθεια και εκτίμηση».¹ Προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα «φιλώ», του οποίου η αρχική σημασία ήταν «νιώθω στοργή και τρυφερότητα» για δεσμούς μη ερωτικούς. Ανάλογα, η λέξη «φιλία» στην αρχαιότητα δήλωνε αγάπη και στοργή μεταξύ ανθρώπων και αντιδιαστέλλονταν προς τις λέξεις «έρως» και «στοργή» που αναφέρονταν σε ερωτικούς ή οικογενειακούς δεσμούς αντίστοιχα.

Επίσης, η φιλική σχέση αφορούσε τη σχέση που συναπτόταν τόσο μεταξύ ανθρώπων όσο και μεταξύ πόλεων και ερχόταν σε αντίθεση με τις λέξεις «έχθρα και μίσος». Εικάζεται ότι αρχικά δεν δήλωνε συναισθηματική σχέση, αλλά δεσμό μεταξύ μελών της ίδιας κοινωνικής ομάδας. Η σχέση αγάπης και αφοσίωσης είναι αποτέλεσμα του θεσμού της «φιλοξενίας».²

Η φιλία είναι σχέση εκούσια και εθελοντική, δεν επιβάλλεται, αλλά βασίζεται στην αμοιβαιότητα, τη συμπάθεια, την αγάπη και τις κοινές στιγμές.³ Η αξία της έγκειται στη δύναμή της να προσδίδει ποιότητα στις ανθρώπινες σχέσεις και να προσδιορίζει την ποιότητα της κοινωνίας της οποίας τα μέλη συνάπτουν φιλικούς δεσμούς. Είναι πρώτη κοινωνική αρετή, διανθρώπινος ψυχικός δεσμός, συνθήκη ζωής.

Στο παρόν κείμενο επιχειρείται η περιγραφή του τρόπου προσέγγισης της «φιλίας» στο έργο του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου στα δύο πιο σημαντικά έργα του για τον σκοπό αυτόν έργα του: 1) Λόγος μγ' «Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον, Ἐπίσκοπον Καισαρείας Καππαδοκίας» και 2) Λόγος ια' «Τοῦ αὐτοῦ, εἰς Γρηγόριον Νύσσης, τὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀδελφόν, ἐπιστάντα μετὰ τὴν χειροτονίαν», από τα οποία ανθολογούνται αποσπάσματα σχετικά με τη φιλία και τη αξία της στη ζωή του ανθρώπου.

Β. Λόγος ια' εἰς Γρηγόριον Νύσσης

Εκεί, όμως, που ο Γρηγόριος Ο Θεολόγος δίνει τον απόλυτο ορισμό της φιλίας είναι ο λόγος προς τον Γρηγόριο Νύσσης. Ο λόγος αυτός εκφωνήθηκε το 372μ.χ. σε γιορτή προς τιμή μαρτύρων και αποτελεί έκφραση παραπόνων του Γρηγορίου του Θεολόγου προς τον Γρηγόριο Νύσσης, τον αδελφό του Μ. Βασιλείου, για τη χειροτονία του, λόγω της οποίας απομακρύνθηκε από την μοναχική του ζωή.⁴

Στον λόγο αυτόν η λέξη «φίλος» απαντά 11 φορές (§ 1 και 3) και η λέξη «φιλία» 3 φορές στις ίδιες παραγράφους. Στην πρώτη παράγραφο δίνεται ο ιδανικός ορισμός του ιδανικού φίλου, ο οποίος δεν υπόκειται σε καμιά σύγκριση, καθώς το κάλλος του είναι ανοριακό και ατελεύτητο. Ο πιστός φίλος παραβάλλεται με ισχυρή προστασία, οχυρωμένο βασίλειο, έμψυχο θησαυρό, χρυσό και άλλους πολύτιμους λίθους, περιφραγμένο κήπο,

της Δρ Ευαγγελία
Ράπτου

φιλόλογου, θεολόγου
μεταδιδακτορικής
ερευνήτριας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τ. Ε. Π. Α. Ε. Σ.

πηγή σφραγισμένη, λιμάνι αναψυχής:

[Με τίποτα από ό,τι υπάρχει στον κόσμο δεν μπορεί κανείς να συγκρίνει έναν πιστό φίλο και το κάλλος του δεν έχει όρια. Ο πιστός φίλος είναι ισχυρή προστασία και βασίλειο οχυρωμένο. Ο πιστός φίλος είναι έμψυχος θησαυρός. Ο πιστός φίλος είναι πολυτιμότερος από χρυσάφι και πολλούς πολύτιμους λίθους. Ο πιστός φίλος είναι κήπος περιφραγμένος και πηγή σφραγισμένη, τα οποία ανοίγουν πότε πότε για να τα επισκεφτεί και να το απολαύσει κανείς. Ο πιστός φίλος είναι λιμάνι αναψυχής.] (§ 1).

Στοιχεία που αναβάζουν τον δείκτη της ποιότητάς του είναι το περιεχόμενο της πνευματικής του φαρέτρας: η σύνεση και η μόρφωση:

[Αν δε είναι και πιο συνετός, πόσο καλύτερο είναι τούτο; Εάν δε είναι και πολύ μορφωμένος και διαθέτει παντοειδή μόρφωση] (§ 1).

Παίρνει, ωστόσο, το απόλυτο και ιδανικό μέγεθος, όταν η χάρη του πηγάζει από τη θεία χάρη, όταν οι επιθυμίες του έχουν άξονα αναφοράς το θείο θέλημα. Πρόκειται για τον ορισμό της χριστιανικής φιλίας:

[Εάν δε και υιός του φωτός ή άνθρωπος του θεού ή άνθρωπος ο οποίος προσεγγίζει τον Θεό ή έχει ανώτερες πνευματικά επιθυμίες ή είναι άξιος να φέρει ένα χαρακτηρισμό με τους οποίους τιμάει γράφει τους ένθεους και υψηλούς, οι οποίοι ανήκουν σε ανώτερη τάξη, γεγονός το οποίο αποτελεί ήδη δώρο του Θεού και είναι σαφώς ανώτερο από τη δική μας αξία.] (§ 1).

Την ευχαρίστηση που πηγάζει από την αίσθηση της συμπαράστασης ενός πιστού φίλου αυξάνει το γεγονός ότι αυτή η φιλία «παραδίδεται», προέρχεται δηλαδή από ένα άλλο πρόσωπο ισάξιο στην αρετή και τη φιλία, γνώρισμα την οποία ο Γρηγόριος ο Θεολόγος προσλαμβάνει με μια υπέροχη οσφρητική εικόνα:

[Εάν δε έρχεται σε μας από φίλο, προς τον οποίο μοιάζει ως προς την αρετή και ως προς την προς εμάς φιλία, τότε το πράγμα είναι ακόμη πιο ευχάριστο και χαρμόσυνο και ευωδιάζει περισσότερο από το μύρο πώγωνα, το οποίο αρωματίζει τον πώγωνα και την άκρη του ενδύματος του ιερέα.] (§ 1).

Τα ποιοτικά και ανώτερα αξιολογικά κριτήρια με τα οποία κάποιος επιλέγει έναν φίλο προδιαγράφουν και φωτίζουν τόσο την ποιότητα του φίλου που επιλέγεται όσο και εκείνου που επιλέγει.

Γ. Ποίημα λβ' Γνωμικά δίστιχα

Στα Ηθικά Έπη του Γρηγορίου του Θεολόγου, που αποτελούν απαύγασμα συσσωρευμένης σοφίας, οι φίλοι τάσσονται υπέρ των φίλων και η φιλία εξαιρείται ως το πολυτιμότερο απόκτημα:⁵

«Φίλοι φιλοῦσι καὶ ἃ τοῖς φίλοις φίλα·

Ἐχθροὶ δὲ φαυλίζουσιν αἰσchrῶς τοὺς φίλους».

[Οι φίλοι αγαπούν και όσα οι φίλοι τους αγαπούν·

Προσβάλλουν τους φίλους όσοι είναι εχθροί τους].

(Συνέχεια στη σελίδα 9)

Στον Χριστό στο κάστρο

«Έλαμψε ο ναός και ήστραψεν εις τον θόλον ο Παντοκράτωρ. Μαρμαίρουσιν αι μορφαί του θείου βρέφους και της αμώμου λεχούς, στίλβει ο χρυσός, ευωδιάζει ο λίβανος, βαλσαμώνει η σμύρνα και φαντάζεται τις ότι ακούει το Δόξα εν υψίστοις Θεώ... Θάλπος εθώπευσε την ψυχὴν των προσκυνητῶν»!

Έτσι περιγράφει ο Παπαδιαμάντης τη λειτουργία των Χριστουγέννων στο διήγημά του «Στον Χριστό στο κάστρο». Με τη βάρκα καρυδότσουφλο στο κύμα, και τον χιονιά να τους αντιπαλεύει άκαρδα, οι ευλαβείς προσκυνητές σκαρφάλωσαν στο γρανιτένιο κάστρο.

Κατάκοποι, βρεγμένοι και μελανιασμένοι απ' το κρύο έφτασαν στον Χριστό στην παλιά εκκλησία. Παπάς και ψάλτης είπαν όλα τα γράμματα, έκαναν και τις τερεριστές βηματισές τους κι έγινε η μικρή εκκλησιά... ουρανός, με τον «Κύριο του παντός» χαμογελαστό στη μέση του! Έφαγαν, ευφράνθηκαν και ξάπλωσαν να ζεσταθούν και να κοιμηθούν «εν μέσω αφθόνων πυρών».

της Δέσποινας
Χίντζογλου -
Αμασλίδου

γιατρού,
μέλος της Ε.Λ.Β.Ε

Ποιος και πότε μπόρεσε να γιορτάσει και να τιμήσει τα Χριστούγεννα με ανάλογο τρόπο; Πολύ λίγοι. Την καμπάνα δεν την «ακούμε» κι ο δρόμος για την εκκλησία μάς φαίνεται μακρύς και κρύος.

Δε βλέπουμε τις μορφές του βρέφους και της λεχώνας να λάμπουν σαν το μάρμαρο, δε βλέπουμε τη σμύρνα να βαλσαμώνει την πανάκριβη ρητίνη της και μαζί χάνουμε τις ευωδιές του λιβανιού, τους ύμνους και τα τεριρέμ. Τα χάνουμε όλα.

Μόνο το τραπέζι νοιαζόμαστε, κι αυτό για μας και τους αγαπημένους μας, και όχι για τους μόνους και τους φτωχούς. Έτσι βραδιαζόμαστε άδειοι και χαμένοι, χωρίς το «πνεύμα των Χριστουγέννων» και χωρίς τη «Δόξα στον ύψιστο Θεό...» που ούτε την ξέρουμε,

ούτε την ψάλλουμε.

Γι' αυτό τελικά γλυκό «θάλπος» δε «θωπεύει» τις ψυχές μας μέρες που 'ναι, και γι' αυτό μακαρίζουμε και ζηλεύουμε λίγο εκείνους τους απλούς και ευσεβείς προσκυνητές του Παπαδιαμάντη!

Η ΕΜΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ ΣΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

(Συνέχεια από την σελίδα 8)

«Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κτῆμα βέλτιον φίλου·
Πονηρὸν ἄνδρα μηδέπου κτήση φίλον».

[Κανένα απόκτημα δεν είναι ωφελιμότερο από τον φίλο·

Ποτέ μην κάνει φίλο άνθρωπο δόλιο].

Επίλογος

Στο παρόν κείμενο επιχειρήθηκε η περιγραφή του τρόπου με τον οποίο ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος θέλησε να αποτυπώσει τις σκέψεις του για τις φιλικές σχέσεις, με τις οποίες είναι ανάγκη να συνδέονται οι άνθρωποι μεταξύ τους. Για τον ίδιο η φιλία, και μάλιστα η φιλία του με τον Μέγα Βασίλειο, υπήρξε ο πιο καθοριστικός παράγοντας της ζωής του, «πρότυπο και αποτέλεσμα πνευματικής τελείωσης».⁶ Βέβαια, είναι ανάγκη να τονιστεί ότι η επιλογή των «φιλικών» κειμένων δεν εξαντλεί όλο το έργο. Κάτι τέτοιο ξεπερνά κατά πολύ τις δυνατότητες της παρούσας εργασίας. Ωστόσο. Όλα τα παραπάνω αποσπάσματα δείχνουν περίτρανα ότι για τον Άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο η φιλία είναι το πολυτιμότερο απόκτημα στη ζωή ενός ανθρώπου, είναι σχέση πνευματική, ανοριακή, υπέρτατη, αποτέλεσμα αλλά και προϋπόθεση ανάπτυξης της φιλικής σχέσης με τον Θεό. Η ποιοτική ανθρώπινη σχέση είναι απόρροια

της αγαπητικής σχέσης που αναπτύχθηκε με τον Χριστό και προάγγελος της ανάλογης σχέσης που θα ακολουθήσει μόλις ολοκληρωθεί το πέρασμά του ανθρώπου από τη γη.

1. Τριανταφυλλίδης, Μ. (2008). *Ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Ελληνικής*. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. Στο https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/index.html.
2. Μπαμπινιώτης, Γ. (2010). *Ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα. Κέντρο Λεξικολογίας. Ε.Π.Ε.
3. Dunn, J. (2004). *Children's friendships: The beginnings of intimacy*. Victoria, Australia. Blackwell Publishing.
4. Χρήστου, Π. (1975). *Γρηγορίου του Θεολόγου Άπαντα τα Έργα. Τόμος 1. Λόγοι (Προσωπικά Σχέσεις και Εκκλ. Διακονία). Βίος-Συγγράμματα-Θεολογικά Αντιλήψεις*. Αποστολάκη, Εμμ. Ν., *Κείμενον – Μετάφρασις – Σχόλια*. Σειρά «Έλληνες Πατέρες της Εκκλησίας [18]. Θεσσαλονίκη. Πατερικές Εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς».
5. Σακαλής, Ιγν. (1985). *Γρηγορίου του Θεολόγου Άπαντα τα Έργα. Τόμος 9. Έπη Ηθικά. Εισαγωγή – Κείμενο – Μετάφραση – Σχόλια*. Σειρά «Έλληνες Πατέρες της Εκκλησίας [74]. Θεσσαλονίκη. Πατερικές Εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς».
6. Πορπατωνέλης, Δ. Γ. (2013), *ό.π.*, σ. 4.

«Μια μοδιστρούλα τόση δα...»

Μύθι, παραμύθι, μύθαρως, στην κοιλιά μας πύθαρως.

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν μια μοδιστρούλα τόση δα... πολύ εργατική. Είχε όμως μεγάλη φτώχεια.

Στο ραφτάδικο υπήρχαν λιγοστά ρετάλια κι ένα τόπι ύφασμα κι αυτό... όχι καλής ποιότητας. Όλοι πια πήγαιναν στο μεγαλομόδιστρο του χωριού τον Ξακουστό, για να ραφτούν και την άμοιρη μοδιστρούλα λησμονούν.

Πλησίαζαν Χριστούγεννα και η μοδιστρούλα σκεφτόταν πως, τούτα τα Χριστούγεννα δεν θα είχε όχι μόνο φαγητό, αλλά ούτε ζεστή γωνιά στο τζάκι. Όσο οι σκέψεις βάραιναν την καρδιά, ακούει χαμηλόφωνα τη πόρτα να χτυπά. Και στο κατώφλι... νά' σου η βασίλισσα, η Αρχοντία.

-Έμαθα ότι η βελόνα σου θαύματα κάνει, μικρή μου μοδιστρούλα. Αποφάσισα λοιπόν, το φετινό χριστουγεννιάτικο φόρεμά μου ΕΣΥ να μου το ράψεις! Κι, αν είναι ωσάν το θέλω, νύφη στο βασιλόπουλό μου θα γενείς. Διαφορετικά... του δήμιου η κρεμάλα θα σε περιμένει.

Αυτά είπε η βασίλισσα και έφυγε καμαρωτά με το κεφάλι ψηλά.

-Τι θα κάνω τώρα η άμοιρη, συλλογίστηκε η μικρή. Πού θα βρω ακριβά υφάσματα και πώς θα τα πληρώσω; Πού θα βρω ρουμπίνια Ξακουστά, μαργαριτάρια και σμαράγδια φωτεινά, φλουριά χρυσά, μεταξωτές κορδέλες, αστραφτερές δανδέλες, το φόρεμα για να στολίσω; Πώς όλα αυτά θα τα πληρώσω;

Χαμένη ήταν η δύστυχη, απελπισμένη. Έβλεπε τον δήμιο στη γωνιά να περιμένει! Έσκυψε στο φτωχικό της πάγκο πάνω κι έβαλε τα κλάματα, τόσο, που δεν κατάλαβε πότε ο γλυκός ύπνος την πήρε. Πέρασε η ώρα και... μετά τα μεσάνυχτα... ακούστηκε ένα βουητό κι ένα άσπρο σύννεφο βγήκε από τις στάχτες του σβησμένου τζακιού. Από μέσα του ξεπετάχτηκαν μαύρα και κακάσχημα πλασματάκια με μακριές τριχωτές ουρές, όπου χοροπηδούσαν δώθε κείθε στο δωμάτιο. Είδαν τη μοδιστρούλα που κοιμόταν κι ευθύς τη ράντισαν με χρυσόσκονη για να γευτεί όνειρα γλυκά. Ήταν παιχνιδιάρικα και σκανδαλιάρικα τα μικρά καλικαντζαράκια. Από τα έγκατα της γης έφτασαν, για να κόψουν το δέντρο που τη στήριζε.

Έκαναν ζαβολιές πολλές. Άλλοτε έριχναν κάτω τα ντασιασμένα ξύλα για το τζάκι, άλλοτε έβαζαν τρικλοποδιά στους περαστικούς, άλλοτε σκόρπιζαν τα σακιά με το αλεύρι και γίνονταν άσπρα, άλλοτε έτρωναν όλους τους κουραμπιέδες και τα μελομακάρονα από τις πιατέλες... και όλα αυτά μες τα γέλια και τις χαρές!

Άκουσαν νωρίτερα και την κουβέντα της μοδιστρούλας με τη βασίλισσα και αποφάσισαν ότι σήμερα θα έπρεπε να κάνουν την καλή πράξη της χρονιάς. Δε σταμάτησαν να χοροπηδούν, να τραγουδούν, να χορεύουν, αλλά και να δουλεύουν με την καρδιά τους.

Τραβούσαν κλωστές, ύφαιναν, έπλεκαν το ένα νήμα μέσα στο άλλο, κουβαλούσαν σάκους με πολύτιμα πετράδια, δαντέλες, χρυσά κουμπιά και φανταχτερές κορδέλες. Είχαν μετατρέψει το μικρό μοδιστράδικο σε εργαστήριο. Αργά το πρωί, ικανοποιημένα από το αποτέλεσμα της δουλειάς τους, έφυγαν χαρούμενα, για να μην τους προλάβει ο αγιασμός των νερών.

της **Ελένης Μπλιούμη-Μπαρά**
εκπαιδευτικού, MSc
Δημιουργικής Γραφής &
Λογοτεχνικής Συγγραφής

Τούτη εδώ η μοδιστρούλα, σαν ξύπνησε από τα παραδεισένια όνειρα, είδε τα ράφια γεμάτα τόπια, τα καλύτερα του ντουινιά, και πάνω στο κρεβάτι της ένα φόρεμα υπέρλαμπρο, που όμοιό του δεν είχε ματαδεί. Ήταν περίτεχνα φτιαγμένο και στολισμένο με όλα τα πλούτη του κόσμου. Είχε τη χάρη και την ομορφιά... που μόνο μία βασίλισσα ταίριαζε να το φορέσει.

Η μικρή μοδιστρούλα τα 'χασε από τη χαρά της. Κοίταξε τριγύρω να δει ποιος της είχε κάνει αυτό το καλό, μα μόνο στάχτες έβλεπε, κλωστές παντού και ανάστατο τζάκι.

Όσο τακτοποιούσε την απρόβλεπτη ακαταστασία, νά' σου και η βασίλισσα η Αρχοντία.

-Είναι έτοιμο το φόρεμα, μικρή νοικοκυρούλα; Όταν η μοδιστρούλα το έδειξε ντροπαλά,

έλαμψε το πρόσωπο της βασίλισσας.

-Έκανες πολύ καλή δουλειά! Μπράβο σου... και γλίτωσες το κεφάλι σου και θα σε παντρέψω με το βασιλόπουλό μου.

Όμως η βασιλοπούλα δεν ήθελε να δώσει τόσο εύκολα τη συγκατάθεσή της για τον γάμο και σκέφτηκε κι άλλη δοκιμασία για την άμοιρη τη μοδιστρούλα. Ξεκίνησε λοιπόν σιγά σιγά να της λέει: «Βεέβαια, το σωστό θα είναι... για τους γάμους σας... να ράψεις ΕΣΥ τη φορεσιά του γιου μου με όλη τη μεγαλοπρέπεια που της αρμόζει. Αποχωρώ τώρα και σ' αφήνω να εργαστείς, αυριανή μου βασίλισσα. Και ασ μην γίνω κουραστική... ξέρεις εσύ... σε περιμένει και πάλι ο δήμιος αν δεν κάνεις αυτά που συμφωνήσαμε. Λοιπόν... αύριο καλή μου, είπε η βασίλισσα και με περίσσια αρχοντιά και μεγαλοπρέπεια αποχώρησε από το φτωχικό μοδιστράδικο.

-Τι θα κάνω Θεέ μου; Με περιμένει ο δήμιος κι αυτήν τη φορά δεν θα γλιτώσω! Πού να βρω τα πολύτιμα πετράδια που θα χρειαστώ;

Έσκυψε στο φτωχικό της πάγκο, έβαλε τα κλάματα κι αποκοιμήθηκε τόσο βαθιά που δεν κατάλαβε τα καλικαντζαράκια με τις μακριές ουρές και τα μεγάλα αυτιά να την πλησιάζουν και να τη ραντίζουν με τη μαγική τους χρυσόσκονη. Καλούδια κουβαλούσαν όμορφα και τ' άφηναν με προσοχή στο πανεράκι της μοδιστρούλας, ώσπου το γέμισαν και συνέχισαν να γεμίζουν τα ράφια όλα.

Όταν η μοδιστρούλα ξύπνησε, σάστισε από τον πλούτο, τις δαντέλες, το λαμπερό μετάξι, τα πολύτιμα πετράδια.

Πέταξε από τη χαρά της όταν τα είδε, ευχαρίστησε το Θεό και έπεσε με κέφι στη δουλειά. Τα πολύτιμα πετράδια τώρα στόλιζαν τα πανάκριβα υφάσματα που βρήκε στα ράφια. Όλη τη νύχτα δούλεψε... έραβε, κεντούσε περίτεχνα, στόλιζε και δημιουργούσε με φαντασία... έβαζε ψυχή και αγάπη.

Η βασίλισσα Αρχοντία την άλλη ημέρα, όχι μόνο έμεινε ευχαριστημένη από το αποτέλεσμα, αλλά και με μεγάλη χαρά παρέδωσε το στέμμα της σε τούτη δω τη φτωχή, μα εργατική μοδιστρούλα.

Οι γάμοι του βασιλόπουλου και της μοδιστρούλας έγιναν την επόμενη Κυριακή κι, αν δεν με πιστεύετε, ρωτήστε όλο το παλάτι που πήγαν καλεσμένοι.

Ρωτήστε και τα καλικαντζαράκια την επόμενη χρονιά που θα 'ρθουν ξανά το δέντρο των ανθρώπων για να κόψουν κι όλους να αναστατώσουν...

Ψέματα ή αλήθεια, έτσι λεν τα παραμύθια!

Ο ΒΑΣΙΛΑΕΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΚΙΟΥΡΟΣ

Ήταν κάποτε ένας καμαρωτός Βασιλαετός που είχε τη φωλιά του στον πιο ψηλό βράχο, κοντά στις όχθες του γάργαρου ποταμού. Αυτός ήταν πρώτος που έβλεπε την ανατολή του ήλιου και πρώτος πάλι αυτός, θα τον αποχαιρετούσε στη δύση του. Ένωθε υπερήφανος γι' αυτό, γιατί κανένα άλλο ζώακι δεν μπορούσε να δει τον ήλιο από τόσο ψηλά!

Υπερήφανος ένωθε και για τα φανταχτερά, μεγάλα φτερά του και τα αετίσια «κοφτερά» του μάτια. Έκανε καθημερινές πτήσεις, χωρίς βιασύνη, ήταν καλός αερο-

πόρος. Έλεγε το βασίλειό του από ψηλά και όλα τα ζώα τον σέβονταν και τον αγαπούσαν.

Ένα πρωινό εμφανίστηκε στην περιοχή ένας κακόμοιρος σκίουρος, που φαινόταν ότι ερχόταν από αρκετά μακριά και ήταν πολύ ταλαιπωρημένος ο καημένος. Ήταν αδύνατος, φοβισμένος, η φουντωτή του ουρά ήταν καψαλισμένη και αναζητούσε κάτι να φάει και λίγο νερό να πιει. Το πρώτο ζώακι που συνάντησε ήταν ο Τρυποκάρυδος, ο οποίος του έδωσε το μούρο που είχε στο στόμα του και τον ρώτησε με απορία:

«Από πού έρχεσαι καλό μου σκιουράκι και γιατί είσαι τόσο ταλαιπωρημένο;»

«Ερχομαι από μακριά. Το δάσος μας κήκε από φωτιά που άναψαν οι άνθρωποι και τα ζώακια σκορπίσαμε παντού. Άλλα δεν τα κατάφεραν. Εμένα η μοίρα μου με οδήγησε εδώ».

«Εάν μείνεις, θα πρέπει να γνωρίσεις τον άρχοντά μας. Τον Βασιλαετό. Είναι αετός με κύρος και εξουσία. Ζει σε κείνον τον ψηλό βράχο. Ξεκουράσου πρώτα και πήγαινε να τον βρεις» τον παρότρυνε ο Τρυποκάρυδος και πέταξε μακριά.

«Τι τυχερός που είναι! Μακάρι να μπορούσα κι εγώ να πετάξω. Αχ, πόσο θα ήθελα να βλέπω τον κόσμο από ψηλά!» σκέφτηκε και κίνησε να βρει τον Βασιλαετό. Καθώς προχωρούσε προς το βράχο να σου και άλλα ζώακια πλησίαζαν και κοιτούσαν με περιέργεια. Αρχίζαν σιγά σιγά να χαχανίζουν, να σιγοψιθυρίζουν το ένα με το άλλο και κάποια πιο τολμηρά να τραβούν την καψαλισμένη ουρά του.

Τρέχοντας το σκιουράκι να ξεφύγει πέρασε ανάμεσά τους και κατευθύνθηκε αγκομαχώντας προς τον βράχο. Ανέβαινε για πολλή ώρα μέχρι που κάποια στιγμή είδε τη φωλιά του Βασιλαετού. Τον είδε να παίζει με μια στρόγγυλη πέτρα. Την έριχνε από ψηλά και με ταχύτητα έτρεχε και την έπιανε και πάλι στον αέρα. Μόλις ο Βασιλαετός αντιλήφθηκε το σκίουρο να πλησιάζει τη φωλιά, του έπεσε η πέτρα από το στόμα και πέταξε με ορμή πάνω του, τον άρπαξε με τα γαμψά του νύχια και τον πέταξε πάνω σ' ένα πλάτωμα.

Ο καημένος ο σκίουρος σκεφτόταν ότι τα βάσανά του δεν είχαν τελειωμό! Κουτρουβάλησε κάτω, έφερε μερικές γύρες ακόμη και όταν κατάφερε να σηκωθεί, κοίταξε με φόβο τον αγριεμένο Βασιλαετό. Εκείνος είχε ρίξει το περιφρονητικό του βλέμμα στο σκιουράκι και επεξεργαζόταν την εμφάνισή του.

«Ποιος είσαι, τι θέλεις στο βασίλειό μου; Πώς τολμά να ενοχλεί το Βασιλαετό ένας καψαλισμένος σκίουρος με χαντρούλες για μάτια;»

«Ερχομαι από πολύ μακριά, το σπίτι μου καταστράφηκε από φωτιά. Μπορώ να μείνω εδώ, μαζί σας; Δεν έχω που αλλού να πάω».

«Και πώς φαντάστηκες ότι θα μπορούσες να μείνεις εδώ;

Πώς θα μείνεις εδώ δηλαδή; Ανήκουμε σε διαφορετικούς κόσμους! Όχι δεν μπορείς να μείνεις. Όχι. Φύγε σε παρακαλώ και μην με ξαναενοχλήσεις».

Ο σκίουρος, με μεγάλη λύπη στην καρδιά και με δάκρυα στα μάτια, πήρε το δρόμο της επιστροφής.

«Πόσο σκληρά μου φέρθηκε! Εμείς, τα ταπεινά σκιουράκια πάντα βοηθάμε όποιον μας έχει ανάγκη και αυτός που είναι άρχοντας συμπεριφέρεται με τόση απαξίωση! Πόσο άδικους τους κάνει κάποιους το γόητρο και η εξουσία!».

Φτάνοντας στη μέση της διαδρομής σταμάτησε για να ξεποστάσει. Τα δάκρυά του είχαν ποτίσει το πρόσωπό του. Κάθισε, αγνάντεψε το γαλάζιο του ουρανού, τους συνδυασμούς χρωμάτων της φύσης, τον ξεχωριστό καμβά της και τις ομορφιές της. Μέσα σ' αυτόν τον πίνακα χρωμάτων προστέθηκε και ο υπερήφανος Βασιλαετός ο οποίος απολάμβανε τώρα τη βόλτα του στους αιθέρες, κάνοντας για ακόμη μία φορά το σκίουρο να ζηλέψει για τα φτερά που δεν είχε.

Ο ήχος ενός όπλου διέκοψε την ηρεμία, τρόμαξε τον αετό κι έχασε το ευθύγραμμο πέταγμά του.

Το σκιουράκι πετάχτηκε όρθιο και έβγαλε μία κραυγή. Ο αετός έχανε ύψος δίπλωνε τις φτερούγες του, τις ξανάνοιγε, πέταγε για λίγο, στροβιλιζόταν προς τα κάτω, έκανε προσπάθεια να ανέβει ψηλά, ώσπου έπεσε μέσα στο πυκνό δάσος, χτύπησε σε κλαδιά και η πορεία της πτώσης του σταμάτησε σε ένα πυκνό θάμνο γεμάτο αγκάθια.

Το σκιουράκι μετά τον τρόπο που ένωσε ακολουθώντας με τα μάτια του την πτώση του Βασιλαετού, συνήλθε και άρχισε να κατηφορίζει. Έτρεχε τόσο γρήγορα που ένωθε την ανασούλα του να κόβεται και τα ποδαράκια του να πονούν, όμως δεν σταμάτησε.

Καθώς κατηφορίζε άκουγε πετρούλες πίσω του να κατρακυλούν. Πέρασε το ορμητικό ποτάμι και έφτασε στην αντικρινή όχθη. Άξαφνα ο ουρανός σκοτεινίασε από πάνω του και αντιλήφθηκε ότι ένα αρπακτικό κατευθυνόταν προς το μέρος του.

Ο σκίουρος μόλις που πρόλαβε να κρυφτεί. Το αρπακτικό αφού έκανε κάμποσους γύρους πέταξε μακριά. Με την καρδιά του να χτυπάει δυνατά από το φόβο, το σκιουράκι χώθηκε μέσα στους θάμνους και είδε τη φτερούγα του αετού λαβωμένη και μπερδεμένη μέσα στα αγκάθια. Με νύχια και με δόντια ροκάνισε τους θάμνους και άνοιξε πέρασμα για να φτάσει τον Βασιλαετό.

Τα πόδια του είχαν ματώσει, η ουρά του είχε σκιστεί σε κάποια σημεία, η ψυχή του όμως πάλευε για να φτάσει το στόχο του.

«Μη φοβάσαι Βασιλαετέ μου, θα σε βοηθήσω» είπε το σκιουράκι μόλις κατάφερε να πλησιάσει τον αετό. Ο Βασιλαετός τον ακολούθησε περπατώντας στο μονοπάτι και όταν βρήκαν ένα ξέφωτο, το σκιουράκι ετοίμασε υλικό από άγρια βότανα και άλειψε την τραυματισμένη φτερούγα.

Πέρασαν οι μέρες και μόλις ο αετός άρχισε να νιώθει καλύτερα, ζήτησε να δει το σκιουράκι.

«Θέλω να σου ζητήσω συγγνώμη, να σε ευχαριστήσω και να σου προσφέρω ό,τι επιθυμείς για να εξιλεωθώ για την απαράδεκτη συμπεριφορά μου», του είπε.

Σε λίγο ο σκίουρος γεμάτος συγκίνηση, απολάμβανε το γαλάζιο του ουρανού και τον κόσμο από ψηλά πάνω στις δυνατές φτερούγες του φίλου του, του Βασιλαετού!

«Ποιος είπε ότι τα όνειρα δεν πραγματοποιούνται;»

Σεμινάριο
Life Coaching
Ο κύκλος της ζωής

Χρήστος Τούβε
Συγγραφέας
Life Coach

Οργάνωση
Δίκτυο Καλλιτεχνών
και Επιστημόνων

Πέμπτη
18 Δεκεμβρίου 2025
Ώρα 18:00
Αίθουσα Προβολής
Τοπικού Πολιτισμού
Ελασσόνας

Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων
για την Ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας

Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΑΡΖΩΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΡΗΣΤΟ ΤΟΥΒΕ

Ο πολυγραφότατος Χρήστος Τούβε, εκλεκτός συγγραφέας και live coach, επισκέφτηκε για πρώτη φορά στην Ελασσόνα πριν ένα χρόνο, ύστερα από πρόσκληση του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας και παρουσίασε το βιβλίο του με τίτλο: «Σκέψου το».

Στο χρόνο αυτό ενημερωνόμαστε για τη σπουδαία δράση του με ομιλίες, συνεντεύξεις, ημερίδες και συνεδρίες σε δημοτικά και δημόσιο fora, σε συλλόγους, Δήμους, επιχειρήσεις, οργανισμούς κάθε είδους.

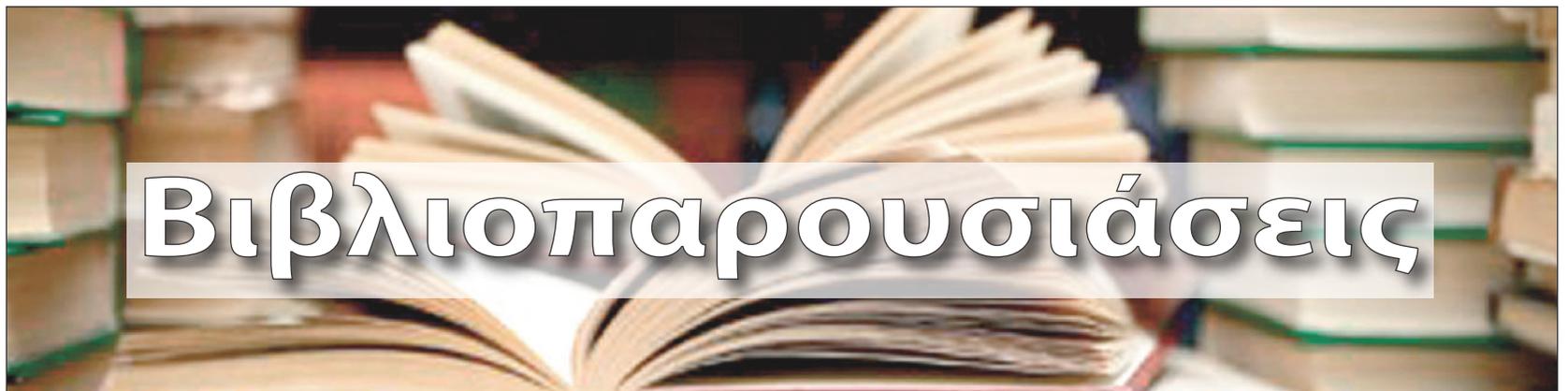
Κερδίζει άμεσα το ενδιαφέρον του κοινού, οι οποίοι ωφελούνται από τις πολύτιμες συμβουλές και οδηγίες του.

Η εμπειρία του από την επαφή με την νεολαία, η πολύπλευρη μόρφωσή του και η σπάνια προσωπικότητά του, τον καθιστά ευπρόσδεκτο στην πόλη μας.

Φέτος ο Χρήστος Τούβε, μίλησε για τη ζωή, για το νόημά της και πως μπορεί ο καθένας να την αγκαλιάσει και να την κατακτήσει.

Ευχαριστούμε και στο επανιδείν.

Η Ράπτου-Στεργιούλα Ευαγγελία για τα «Λατινικά» του Λιόλιου Θωμά

Αγαπητές και αγαπητοί,

Με αισθήματα χαράς και συγκίνησης βρίσκομαι σήμερα εδώ, για να μοιραστώ μαζί σας την παρουσίαση δύο σημαντικών τόμων: τα λυσάρια Λατινικών για τη Β' και Γ' Λυκείου. Πρόκειται για έργο που γεννήθηκε όχι μόνο από επιστημονική γνώση, αλλά από βαθιά αγάπη για το μάθημα, την οποία οι συγγραφείς καλλιέργησαν από τα μαθητικά τους χρόνια και ανέπτυξαν μέσα από τη μακρόχρονη διδασκαλία τους στην ιδιωτική εκπαίδευση.

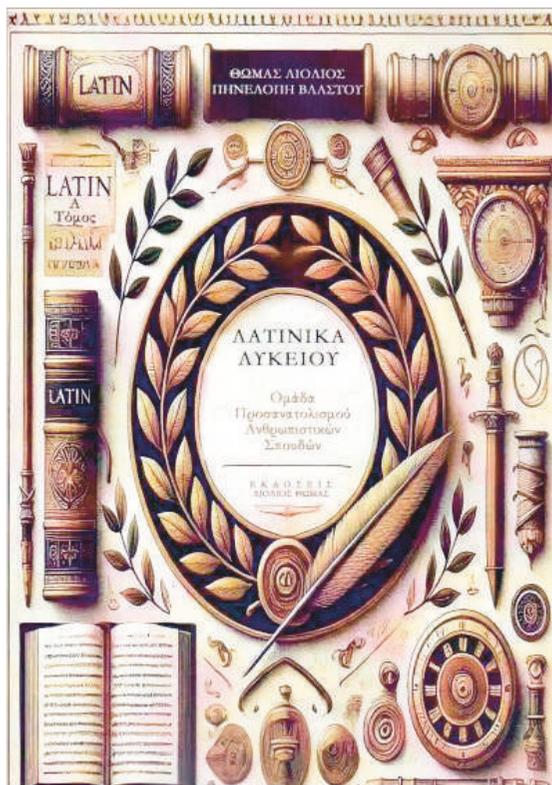
Οι δύο φιλόλογοι συγγραφείς οδηγήθηκαν στη σύμπραξη αυτού του έργου από μια διπλή ανάγκη: εσωτερική και πρακτική. Η αγάπη τους για τη γλώσσα τούς έσπρωξε στη συγγραφή, ενώ η νέα πραγματικότητα στη διδασκαλία και αξιολόγηση της εξεταστέας ύλης δημιούργησε το έδαφος για ένα εργαλείο προσαρμοσμένο στις σύγχρονες απαιτήσεις.

Οι ομοιότητες και διαφορές των Λατινικών με τα Αρχαία Ελληνικά παρουσιάζονται με τρόπο εύληπτο και μεθοδικό. Ο μαθητής-υποψήφιος των σχολών του 1ου επιστημονικού πεδίου βρίσκει εδώ έναν σύμμαχο στην προετοιμασία του, ενώ κάθε φιλόλογος –στην ιδιωτική ή στη δημόσια εκπαίδευση– έχει πλέον στη διάθεσή του ένα ολοκληρωμένο βοήθημα για τις δύο τάξεις του Λυκείου.

Η διάρθρωση των τόμων στηρίζεται στην επίσημη διδακτέα-εξεταστέα ύλη του Υπουργείου Παιδείας. Όμως το βιβλίο δεν περιορίζεται σε μια τυπική παρουσίαση.

- Προσφέρει ανάλυση γραμματικών και συντακτικών φαινομένων με απόλυτη σαφήνεια.
- Συνοδεύει τη θεωρία με ολοκληρωμένες μεταφράσεις και ασκήσεις που καλύπτουν όλα τα πιθανά θέματα.
- Παρέχει απαντήσεις και κατευθύνσεις, ώστε να στηρίζει τον μαθητή και να διευκολύνει τον εκπαιδευτικό.

Με δυο λόγια: πρόκειται για ένα βιβλίο που «τα περιέχει όλα», για μια «φαρέτρα» εφοδίων στην οποία μπορούν να στραφούν με σιγουριά όσοι μελετούν ή διδάσκουν Λατινικά.

Το έργο αυτό εκδίδεται από τον οίκο «Κέντρο Δημιουργικής Γραφής και Εκτυπώσεων – Εκδόσεις Θωμάς Ν. Λιόλιος», που με χαρά εγκαινιάζει με αυτόν τον τόμο τη σειρά «Σχολικά βοηθήματα».

Δεν πρόκειται για μια τυπική εκδοτική δραστηριότητα, αλλά για μια πορεία καινοτομίας. Με έδρα στους πρόποδες του Ολύμπου, η επιχείρηση ξεκίνησε το 2017 με φρέσκο πνεύμα start-up, προχώρησε σε εκσυγχρονισμό μέσω του προγράμματος LEADER, επένδυσε σε ψηφιακό μετασχηματισμό και οικολογική ευαισθησία, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος. Είναι τιμητικό ότι ένας τέτοιος εκδοτικός οίκος στηρίζει σήμερα το μάθημα

των Λατινικών και το εκπαιδευτικό έργο.

Επιτρέψτε μου να σταθώ σε μια φράση που συνόδευε επί αιώνες τη ρωμαϊκή πολιτεία: SPQR – Senatus Populusque Romanus, «Η Σύγκλητος και ο Λαός της Ρώμης». Η φράση αυτή συμβολίζει τη συνεργασία θεσμών και πολιτών, την κοινή ευθύνη για τη διαμόρφωση του μέλλοντος. Κατά κάποιον τρόπο, οι τόμοι που παρουσιάζουμε σήμερα αποτελούν κι αυτοί μια τέτοια «σύμπραξη»: ανάμεσα στους συγγραφείς, στους εκδότες, στους διδάσκοντες και στους μαθητές.

Η παρουσίαση αυτών των δύο τόμων είναι μια υπενθύμιση ότι η κλασική παιδεία εξακολουθεί να είναι πολύτιμη, ακόμη και –ή ίσως ιδίως– στη σημερινή εποχή της ταχύτητας και της πληροφορίας.

Verba volant, scripta manent – «Τα λόγια πετούν, τα γραπτά μένουν». Οι δύο αυτοί τόμοι μένουν, ως πολύτιμο στήριγμα για τον εκπαιδευτικό και τον μαθητή, ως εργαλείο για την επιτυχία, ως μαρτυρία της αγάπης για τα Λατινικά.

Θερμά συγχαρητήρια στους συγγραφείς για τον μόχθο και το όραμά τους, ευχαριστίες στους εκδότες για την υποστήριξη και την καινοτόμο παρουσία τους, και ειλικρινή ευγνωμοσύνη σε όλους εσάς που στηρίζετε με την παρουσία σας τη γνώση και την παιδεία.

Ο Ζαρζώνης Βασίλης για τα «Λατινικά» του Λιόλιου Θωμά

Ο φιλόλογος, συγγραφέας και μέλος του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας, έκανε μία εκτενή ανάλυση για τη χρήση για τη χρήση και παρουσία των Λατινικών στο Δυτικό Πολιτισμό, ανά τους αιώνες. Εντυπωσίασαν ιδιαίτερα οι αναφορές για τη διδασκαλία των Λατινικών στα εκπαιδευτικά συστήματα όλου του πλανήτη με απολαυστική και χαρακτηριστική λεπτομέρεια.

Η εισήγηση του κ. Ζαρζώνη ήταν διανθισμένη με γνώμες επιφανών ανδρών για τη λατινική γλώσσα, ενώ επιχειρηματολόγησε εμπειριστατωμένα για την ευρύτερη χρησιμότητά της, όχι μόνο στο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά και στο παγκόσμιο αξιακό σύστημα.

Παρουσιάστηκε επιγραμματικά ο σκελετός και η σκοπιμότητα του δίτομου έργου του Θωμά Λιόλιου, τονίζοντας με κάθε λεπτομέρεια σε ποιους απευθύνεται και πού αποσκοπεί η μελέτη και η αξιοποίησή του.

Ο κ. Ζαρζώνης ευχαρίστησε τον συγγραφέα για την πολύτιμη συμβολή του στην εκπαίδευση και με την εν λόγω έκδοση των δύο τόμων των λατινικών ευχόμενος να καταστεί απόκτημα και εργαλείο δουλειάς για καθηγητές, φροντιστές και μαθητές.

Τα λατινικά υπήρξαν και είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι των Θεωρητικών Σπουδών σε όλο το διάβα του Δυτικού Πολιτισμού και συνοδεύουν τα Προγράμματα Σπουδών των Ανθρωπιστικών Επιστημών παγκοσμίως. Αποτελεί δε απαραίτητο και αναντικατάστατο στοιχείο στις Νομικές Σπουδές και Νομικές Σχολές., τόσο που έχει παγιωθεί ως σημείο αναφοράς. Είναι επίσης στην κατεύθυνση Θεωρητικών Σπουδών της χώρας μας μάθημα εξέτασης για την εισαγωγή των υποψηφίων στην Τριτοβάθμια Εκπ/ση, ενώ διδάσκεται και στη Β' Λυκείου της χώρας. Σημειωτέων, πως σε πολλά Ευρωπαϊκά κράτη π.χ. Βέλγιο το μάθημα των Λατινικών ενυπάρχει και ως μάθημα επιλογής ή και ως βασικό ακόμη μάθημα σε Γυμνασιακές τάξης της εκπ/σης.

Παρά τις κατά καιρούς αντίθετες προσπάθειες πολλών κύκλων η διδασκαλία τους συνεχίζει απρόσκοπτα και αδιάκοπα να υφίσταται και το μέγεθος της αξίας τους παραμένει διαρκές και αναλλοίωτο μέσα στο χρόνο, αναδεικνύοντας το μέγεθος της σκέψης και των αξιών που υιοθετήθηκαν από τον Ρωμαϊκό Πολιτισμό. Για το λόγο αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία αυτή η συνεχής παρουσία των Λατινικών Σπουδών στη χώρα μας.

Οι δίτομοι για τα Λατινικά του Θωμά Λιόλιου, αποτελούν ένα πλήρες βοήθημα για τους μαθητές της ομάδας προσανατολισμού των ανθρωπιστικών σπουδών της Γ' Λυκείου αλλά και ένα χρήσιμο οδηγό για τους

εκπαιδευτικούς που διδάσκουν το μάθημα των Λατινικών. Απευθύνεται ιδιαίτερα στους φροντιστές των εκπ/κών οργανισμών που προετοιμάζουν τους μαθητές της θεωρητικής κατεύθυνσης καθώς και δίνει τη δυνατότητα της επεξεργασίας της εξεταστέας ύλης του μαθήματος των Λατινικών, που σε συνδυασμό με τα προσωπικά τους φροντιστηριακά εγχειρίδια ή και άλλα βοηθήματα θα βοηθηθούν μεθοδικά και στοχευμένα στην πλέον ασφαλή διδασκαλία του απαιτητικού μαθήματος των Λατινικών.

Οι μαθητές κατανοούν τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, θα εξασκηθούν μέσα από ασκήσεις και πίνακες, θα κατανοήσουν την ετυμολογική λεξιλογική επεξεργασία, και τη δόκιμη μετάφραση με τελικό στόχο της επιτυχία.

Οι όμορφοι επιμελημένοι δύο τόμοι των 800 σελίδων στο σύνολό τους προσφέρουν στον αναγνώστη ολόκληρη τη θεωρία γραμματικής και συντακτικού με αντίστοιχες ασκήσεις με τις λύσεις τους, ενώ ερωτήσεις και απαντήσεις υπάρχουν και στην εισαγωγή του βιβλίου.

Με όμορφο και πρακτικό τρόπο δίνονται τα θέματα και οι απαντήσεις των Πανελλαδικών Εξετάσεων από το 2020 - 2024.

Καλοτάξιδο κ. Λιόλιο!

Ο Ζαρζώνης Βασίλης και η Μπλιούμη Ελένη για το «Τέναγος» του Σαράτση Γιώργου

Πριν από τρία χρόνια περίπου, την Πέμπτη 6 Οκτωβρίου 2022, ανήμερα της επετείου της Τοπικής Γιορτής για την απελευθέρωση της Ελασσόνας, σ' ένα κατάμεστο και συγκινημένο κοινό, το Δίκτυό μας (Δι.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ.) παρουσίασε με θέρμη και περηφάνια την ποιητική συλλογή του Γιώργου Σαράτση με τίτλο: «Πρόσφορο χώμα», από τις εκδόσεις «Στίξις». Η νέα ποιητική συλλογή του Γιώργου Σαράτση έχει τίτλο: «Τέναγος». Μέσα από τη δουλειά του, μας παρουσιάζει με άμεσο και απλό τρόπο, μία πραγματικότητα που έχει φτάσει στο τέλμα. Πάντα σταθερός, αληθινός, γνήσιος και συνεπής, μέσα στις ολιγόστιχες ποιητικές του συνθέσεις ζωντανεύει μπροστά μας η καθοριστική επίδραση του τόπου και του χρόνου και κυρίως του παρελθόντος. Η δουλειά του είναι μία αυτοβιογραφική αυτοψία της εποχής, μιας εποχής που πρέπει να επαναπροσδιοριστεί επειγόντως, να αναθεωρήσει πράγματα και καταστάσεις, ιδέες και όνειρα!

Η ποίηση από την εποχή του Ομήρου και του Ελύτη ως τα σήμερα είναι η «βουκέντρα» που θα μας «τσιγκλήσει», θα μας ξυπνήσει από τον αμοραλισμό μιας παρατεταμένης «ρινοκερίασης» που συνθλίβει το πνεύμα και η ψυχή του σύγχρονου ανθρώπου. Οι στίχοι του Γιώργου Σαράτση απευθύνονται σε ένα μνημένο κοινό, με έντονο υπαρξιακό και φιλοσοφικό προβληματισμό. Οι στίχοι του είναι ένα ράπισμα προς τους σύγχρονους - μοντέρνους μικροαστικούς προβληματισμούς, είναι ένα κίνητρο να επαναπροσδιορίσουμε τις σχέσεις μας με τον συνάνθρωπο, τον σύντροφο, τον διπλανό μας.

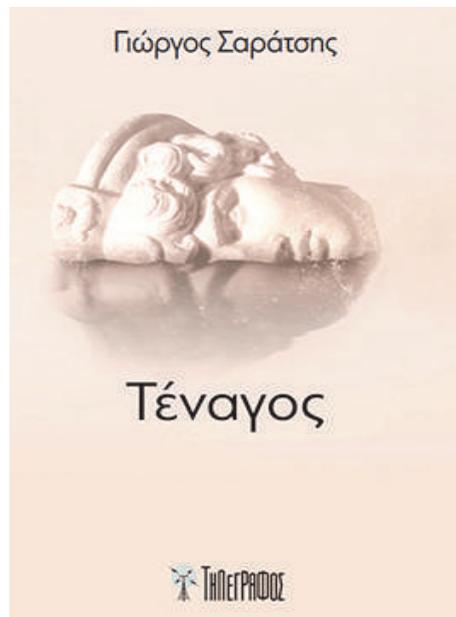
Να ξαναδούμε τη φύση και το περιβάλλον, να αφεθούμε στους στίχους της Συλλογής «Τέναγος», μία λέξη που χρησιμοποιείται στη λόγια γλώσσα και σημαίνει τον βάλτο, το έλος, μία περιοχή ρηχή σε νερά κοντά σε όχθες λιμνών ποταμών και βούρκων.

Μέσα στα πνευματικά μας έλη και στους πνευματικούς μας βούρκους...η δύναμη της ποίησης μπορεί να μας δώσει ένα χέρι βοήθειας, να σηκωθούμε ψηλά και να συνεχίσουμε με αξιοπρέπεια.

Ζαρζώνης Βασίλης

Το «Τέναγος» είναι η τρίτη ποιητική συλλογή του Γιώργου Σαράτση, από τις εκδόσεις Τηλέγραφος. Ασχολείται με θέματα προσωπικού και συλλογικού τέλματος, ασχολείται με τις πληγές του χρόνου, την ομορφιά της απλότητας, την τύχη των ανθρώπων να ζουν στον ελληνικό χώρο, ενώ αναφέρεται και στο μεγαλείο της πτώσης και της ταπείνωσης. Είναι μία απόπειρα διαπραγμάτευσης με τις δυσχέρειες της εποχής και την ανάγκη αναζήτησης του φωτός. Μία διαπραγμάτευση της σχέσης του ανθρώπου με τον χρόνο, τις αισθήσεις, το συναίσθημα, το τοπίο.

Ο Γιώργος Σαράτσης επιχειρεί μια βαθιά διείσδυση στα κοινωνικά δρώμενα, με τον λιτό, αλλά μεστό ποιητικό του

λόγο. Είναι μια ανάσα που διαπερνά τη σιωπή, δημιουργώντας χώρο για στοχασμό, για παύση, για αποδοχή του αναπόφευκτου. Παλεύει να προσδιορίσει ένα απροσανατόλιστο προσωπικό «εγώ», μέσα στο κοινωνικό-συλλογικό τέλμα. Αποδοκιμάζει την ανεπάρκεια των αισθήσεων απέναντι στο κυνήγι του χρόνου, σε ένα κυνήγι άδικο, προοδικασμένο. Μένει βέβαια ο αγώνας, η πάλη, η φυσική πορεία προς την προσωπική Ιθάκη του καθενός μας.

Η πένα του ξεδιπλώνει τη συμπυκνωμένη αλήθεια, πλέκει τις εικόνες της θεματικής του με λιτή μαεστρία, πράγμα διόλου εύκολο. Δε φλυαρεί στην ποίησή του, μήτε ρομαντικά ονειροβατεί, αν και κάποιοι στίχοι έχουν τρομερό συναισθηματικό βάρος.

Τα στοιχεία της φύσης, η θάλασσα, το φως, ο αέρας, η γη, επιδρούν στην ψυχοσύνθεσή του, οι λέξεις σωματοποιούνται, γίνονται ένα με το χώμα και την ύπαιθρο.

Η ύπαιθρος και η επαφή του με το φυσικό περιβάλλον, παρουσιάζονται ως αντίβαρο στο εσωτερικό σκοτάδι. Είναι η επαναφορά

και η επάνοδος, ίσως και η παύση της φθοράς μας. Χαρακτηρίζει τον εαυτό του "άνθρωπο της υπαίθρου" και έχει απόλυτα δίκαιο. «Μυρίζω κωνοφόρα και δακρύζω», «...κοιτώ τη φύση να πρασινίζει», «η τρυφερή ύπαιθρος, έγχρωμες εκτάσεις», «χαραγμένες πέτρες σαν αγιασμένα λείψανα», «βουνα υπήρξαν οι δικοί μου πρόγονοι», είναι μερικές από τις εκφράσεις που το αποδεικνύουν. Οι εικόνες της φύσης που παρουσιάζει δεν είναι απλά ένα τοπίο, αλλά μία ζωντανή μνήμη που αποκαλύπτουν τη φθορά και την αναγέννηση, την απώλεια και την επιστροφή. Μέσα όμως στην αναπόφευκτη φθορά, οι λέξεις γεννούν την επιθυμία να ρουφήξουν τη ζωή και να νιώσουν την πληρότητα. Γίνονται λεπτές ρωγμές από τις οποίες περνά το φως, ώστε και ακόμη εκείνη η σκιά του θανάτου να μην προκαλεί τρόμο, γιατί η ομορφιά του κόσμου αντλεί την αξία της από την ίδια της την εφήμερη φύση.

«Να τρέξουμε να προλάβουμε τον ήλιο πριν χαθεί», μας λέει. Να προλάβουμε γιατί «προλαβαίνει κανείς, μόνο όσα τον περιμένουν».

«Έχοι εσωτερικοί και απαραίτητοι, όσο η τροφή και η σκέψη», αναφέρει. Έχοι της ψυχής που μας κατευθύνουν, μας προειδοποιούν και είναι απαραίτητοι για τη επιβίωσή μας, είναι απαραίτητοι για να συναντήσουμε τον ήλιο και τη ζωή.

«Όλα θα ξαναρχίσουν ξανά χωρίς εμάς», μας επισημαίνει, σαν οι λέξεις να κρατούν το τιμόνι της ελπίδας και να τραβούν μπροστά. Πολεμούν την ματαιοδοξία και την απελπισία που γεννά η ματαιότητα.

Οι σιωπές στην ποίησή του όσο και οι παύσεις, μιλούν εξίσου δυνατά με τις λέξεις του. Αυτή είναι η αληθινή δύναμη της ποίησης του Γιώργου Σαράτση. Οι λέξεις του ξεδιπλώνουν, σα να έχουν μία αποστολή και γνωρίζουν πολύ καλά τον δρόμο τους.

Μπλιούμη Ελένη

1ος ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ.

«Το Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας», «Κέντρου Τέχνης Λόγου Δράσης και Κοινωνικής Δράσης», ο Δήμος Ελασσόνας, η Ιερά Μητρόπολη Ελασσόνας και Ολύμπου και το Συμβούλιο Νέων Ελασσόνας, προκήρυξαν φέτος (2025), τον 1ο Διαγωνισμό Διηγήματος-Παραμυθιού-Θεατρικού Κειμένου εφήβων και ενηλίκων που κατάγονται ή διαμένουν στην επαρχία Ελασσόνας.

Η πρώτη προθεσμία υποβολής κειμένων ήταν η 20η Μαΐου 2025. Στα πλαίσια αυτής της πρωτοβουλίας δόθηκε συνέντευξη τύπου από τους υπεύθυνους διεξαγωγής του διαγωνισμού, την Παρασκευή 21 Μαρτίου 2025 στην αίθουσα Συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, παρουσία του κ. Δημάρχου, στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Επικοινωνίας.

Εκεί, η εκπρόσωπος του Δικτύου, ιδρυτής των «ΘΕΑΤΡΟΔΟΤΩΝ» συνταξιούχος κ. Κορίνα Πάντου, ο αρχιμανδρίτης Βησσαρίων Καραλάκος, η εκπρόσωπος του Συμβουλίων Νέων κ. Παπαευθυμίου Μαρία και Αθανάσιος Λιάνος, καθώς και ο Δήμαρχος Ελασσόνας κ. Γάτσας Νικόλαος, τόνισαν την αξία της Λογοτεχνίας ως θεμέλιο της κοινωνίας και του πολιτισμού, καθώς και τον στόχο του εν λόγω διαγωνισμού που είναι η ενίσχυση της δημιουργικής έκφρασης και της ανάδειξης των ταλέντων.

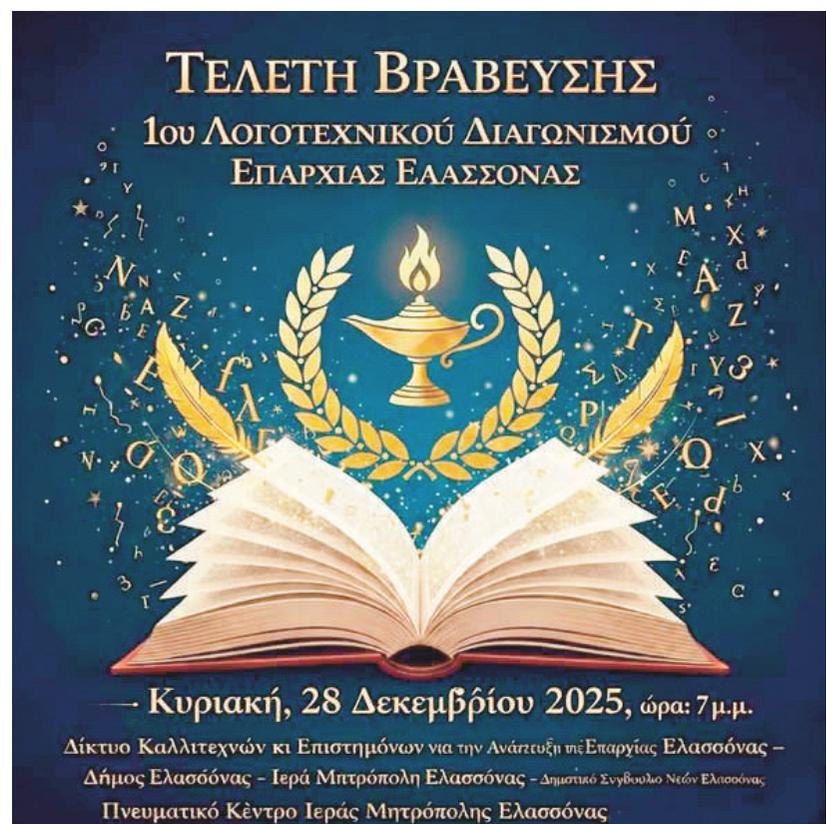
Το θέμα για το θεατρικό κείμενο και το λογοτεχνικό έργο ήταν ελεύθερο, ενώ για το παραμύθι ορίστηκε τίτλος θάματος: «Ένα χριστουγεννιάτικο παραμύθι»

Η πρόσκληση, οι αναλυτικοί όροι συμμετοχής και όλες οι λεπτομέρειες για τον Λογοτεχνικό Διαγωνισμό αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του Δήμου Ελασσόνας. Μία ηλεκτρονική διεύθυνση και μία ηλεκτρονική γραμμή ήταν σε ετοιμότητα, ώστε να απαντά σε όσες και όποιες απορίες υπήρχαν από τους ενδιαφερόμενους για τον διαγωνισμό. Μάλιστα για να δοθεί η ευκαιρία για μεγαλύτερη συμμετοχή, εκδόθη παράταση ως τις 30 Σεπτεμβρίου, οπότε και ξεκίνησαν οι αυστηρές προβλεπόμενες διαδικασίες επιλογής και αξιολόγησης των υποψηφίων. Λόγω της μικρής συμμετοχής στο παραμύθι και στο θεατρικό έργο η αξιολόγηση κατέληξε σε προκριματική αξιολόγηση και τελική βράβευση μόνο στην κατηγορία ενηλίκων, καθόσον προκρινόμενο έργο στην κατηγορία «Διήγημα» εκρίθη κατά πλειοψηφία από την επιτροπή ως το καλύτερο. Θεωρούμε πως εκτός των άλλων στόχων, ο διαγωνισμός υπήρξε το βήμα για την ανάδειξη ταλέντων, ενώ ενίσχυσε τη φιλαναγνωσία και την καλλιτεχνική δημιουργία σε μαθητές και ενήλικους στην επαρχία μας.

Αυτή λοιπόν η ιδιότυπη προσέγγιση της βιωματικής γραφής εμπλουτισμένη με νέες ιδέες και προτάσεις, σίγουρα με περισσότερη εμπειρία και γνώση ευχόμαστε να συνεχιστεί και την επόμενη χρονιά.

Ο φετινός διαγωνισμός ήταν αφιερωμένος στον εκπαιδευτικό, ιστορικό και επί χρόνια μέλος του ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ. αείμνηστου Σπυρίδωνα Μπούμπα.

Βασίλης Ζαρζώνης

Επαμεινώνδας, Σπυρίδωνας Βαρνάς

ΠΑΝΤΑ ΝΑ ΧΑΜΟΓΕΛΑΣ

Η Ελένη στεκόταν μπροστά στον καθρέφτη και προσπαθούσε να ισιώσει το φόρεμά της. Ήταν το αγαπημένο της, ένα γαλάζιο με λευκά λουλούδια, που της είχε χαρίσει η μητέρα της πριν από δύο χρόνια. Εκείνη τη μέρα όμως δεν ήταν γιορτή ούτε βόλτα· ήταν η μέρα που θα μιλούσε μπροστά σε ολόκληρο το σχολείο, στον ετήσιο διαγωνισμό ρητορικής.

Από μικρή, η Ελένη φοβόταν να μιλήσει σε κοινό. Η φωνή της έσπαγε, τα χέρια της ιδρώναν, κι ένα κομμάτι της ήθελε πάντα να κρυφτεί. Όμως εκείνη τη φορά, κάτι την είχε κάνει να δηλώσει συμμετοχή. Ήταν η φράση της μητέρας της, που λίγο πριν φύγει από τη ζωή, της είχε πει:

— Να θυμάσαι, Ελένη μου, ό,τι κι αν συμβεί... πάντα να χαμογελάς.

Αυτή η φράση είχε γίνει σαν φυλαχτό στην ψυχή της. Στις δύσκολες μέρες, όταν οι συμμαθητές της την κορόιδευαν για την αδυναμία της να μιλήσει, εκείνη χαμογελούσε. Όχι από αδιαφορία, αλλά γιατί πίστευε πως το χαμόγελο ήταν η μόνη της δύναμη.

Το αμφιθέατρο του σχολείου ήταν γεμάτο. Οι μαθητές είχαν πάρει θέση, οι καθηγητές κουβέντιαζαν μεταξύ τους, κι η κριτική επιτροπή καθόταν σοβαρή μπροστά. Ο διαγωνισμός είχε ξεκινήσει. Ένας-ένας οι μαθητές ανέβαιναν στη σκηνή και παρουσίαζαν τις ομιλίες τους.

Η Ελένη περίμενε τη σειρά της με το χαρτί τσακισμένο στα χέρια. Το θέμα της ομιλίας ήταν «Η δύναμη που κρύβει μέσα του ο άνθρωπος». Κι εκείνη είχε αποφασίσει να μιλήσει όχι για επιτυχίες ή κατορθώματα, αλλά για το χαμόγελο.

Όταν άκουσε το όνομά της, τα πόδια της λύγισαν για μια στιγμή. Ανέβηκε αργά τα σκαλιά, ένωσε τα βλέμματα να τη διαπερνούν, και για λίγα δευτερόλεπτα νόμιζε ότι θα λιποθυμήσει. Κράτησε όμως την υπόσχεση που είχε δώσει στον εαυτό της: χαμογέλασε.

— Καλημέρα σας, είπε. Η φωνή της έτρεμε στην αρχή, μα σταδιακά σταθεροποιήθηκε.

— Θέλω σήμερα να μιλήσω για κάτι που μοιάζει μικρό, αλλά μπορεί να αλλάξει τον κόσμο: το χαμόγελο.

Η αίθουσα ησύχασε. Η Ελένη άρχισε να μιλάει για το πώς ένα απλό χαμόγελο μπορεί να δώσει θάρρος σε έναν ξένο, να απαλύνει τον πόνο, να φωτίσει μια μέρα γεμάτη σκοτάδια. Διηγήθηκε την τελευταία στιγμή με τη μητέρα της, εκείνο το βλέμμα που έλαμπε παρόλο που το σώμα της λύγιζε από την αρρώστια.

— Από τότε, συνέχισε, υποσχέθηκα ότι θα χαμογελώ, ό,τι κι αν συμβεί. Γιατί το χαμόγελο δεν είναι αδυναμία· είναι η πιο καθαρή μορφή δύναμης.

Όταν τελείωσε, σιωπή επικράτησε στην αίθουσα. Έπειτα, τα χειροκροτήματα ήρθαν αργά, αλλά γρήγορα γέμισαν τον χώρο. Η Ελένη κατέβηκε από τη σκηνή με την καρδιά της να χτυπάει δυνατά. Δεν την ένοιαζε αν θα κέρδιζε· είχε καταφέρει να πει την αλήθεια της.

Η ώρα των αποτελεσμάτων έφτασε. Η πρόεδρος

της επιτροπής σηκώθηκε και ανακοίνωσε:

— Το πρώτο βραβείο απονέμεται στην Ελένη Παπαδοπούλου, για την ομιλία «Πάντα να χαμογελάς».

Τα μάτια της Ελένης γέμισαν δάκρυα. Κρατώντας το βραβείο, γύρισε προς το κοινό και χαμογέλασε πλατιά. Δεν ήταν απλώς μια νίκη· ήταν η απόδειξη ότι η φράση της μητέρας της την είχε οδηγήσει πιο μακριά απ' όσο είχε φανταστεί.

Τα χρόνια πέρασαν. Η Ελένη συνέχισε τις σπουδές της στη φιλοσοφία και την παιδαγωγική. Έγινε δασκάλα σε ένα μικρό σχολείο σ' ένα χωριό. Κάθε φορά που οι μαθητές της φοβούνταν να προσπαθήσουν, εκείνη τους έλεγε:

— Μπορεί να κάνετε λάθος, μπορεί να αποτύχετε, αλλά ποτέ μην ξεχνάτε να χαμογελάτε.

Οι μαθητές την λάτρευαν. Το χαμόγελό της ήταν το σήμα κατατεθέν της.

Ακόμη και στις πιο δύσκολες μέρες, όταν κουραζόταν ή απογοητευόταν, εκείνη έβρισκε τη δύναμη να φωτίσει το πρόσωπό της.

Μια μέρα, μετά από χρόνια διδασκαλίας, έλαβε ένα γράμμα. Ήταν από έναν παλιό μαθητή της, τον Αντώνη.

«Κυρία Ελένη, σας γράφω γιατί θέλω να ξέρετε πως η φράση σας "πάντα να χαμογελάς" με έσωσε. Όταν έφυγα από το χωριό για να σπουδάσω, πέρασα δύσκολα. Μόνος σε μια ξένη πόλη, χωρίς φίλους. Θυμόμουν όμως πάντα να χαμογελάω, ακόμα κι όταν πονούσα. Σιγά-σιγά, οι άνθρωποι με πλησίαζαν. Έκανα φίλους, βρήκα δύναμη. Τώρα τελειώνω τη σχολή μου και θέλω να σας πω: σας χρωστάω πολλά».

Η Ελένη κράτησε το γράμμα στην καρδιά της και δάκρυσε. Κατάλαβε τότε ότι το χαμόγελο της μητέρας της είχε ταξιδέψει μέσα από εκείνη και είχε φτάσει σε άλλους ανθρώπους.

Πέρασαν κι άλλα χρόνια. Η Ελένη γέρασε, αλλά ποτέ δεν σταμάτησε να διδάσκει. Στο χωριό τη φώναζαν «η δασκάλα με το χαμόγελο». Όταν έφυγε από τη ζωή, στην κηδεία της ήρθαν μαθητές από δεκαετίες πίσω. Ο καθένας είχε να θυμηθεί μια στιγμή που το χαμόγελό της τον είχε σώσει.

Κι εκείνη, αν μπορούσε να δει από ψηλά, σίγουρα θα χαμογελούσε ξανά.

Το «πάντα να χαμογελάς» δεν ήταν μόνο μια φράση. Ήταν μια στάση ζωής που πέρασε από μητέρα σε κόρη, από δασκάλα σε μαθητές, κι από εκεί σε ανθρώπους που ούτε φαντάζονταν πόση δύναμη κρύβεται σε μια απλή καμπύλη των χειλιών.

Γιατί το χαμόγελο δεν λύνει όλα τα προβλήματα· αλλάζει όμως τον τρόπο που τα αντιμετωπίζουμε. Και αυτό, καμιά φορά, είναι αρκετό για να αλλάξει τον κόσμο.

Ευαγγελία Ράμππου, Φιλολόγος -Δρ. Παν. Αιγαίου

Πάντα να χαμογελάς: μια ιστορία δύναμης και ανθρωπιάς

Το βραβευμένο διήγημα «Πάντα να χαμογελάς» του Επαμεινώνδα αποτελεί ένα βαθιά ανθρωποκεντρικό κείμενο που διερευνά τη ψυχική ανθεκτικότητα, τη δύναμη της μνήμης και τη μεταδοτικότητα της καλοσύνης. Μέσα από την πορεία ζωής της ηρωίδας, της Ελένης, το έργο αναδεικνύει πώς μια απλή φράση μπορεί να μετατραπεί σε ηθικό άξονα ύπαρξης και σε συλλογικό μήνυμα ελπίδας.

Αφετηρία της αφήγησης είναι μια τραυματική εμπειρία: η απώλεια της μητέρας. Ωστόσο, ο θάνατος δεν λειτουργεί ως σημείο παραίτησης, αλλά ως αφετηρία νοήματος. Η παρότρυνση «πάντα να χαμογελάς» μετατρέπεται σε συναισθηματικό φυλαχτό, σε έναν δεσμό που συνδέει το παρελθόν με το μέλλον και επιτρέπει στην Ελένη να επανανοηματοδοτήσει τον πόνο της. Το χαμόγελο δεν παρουσιάζεται ως άρνηση της οδύνης, αλλά ως συνειδητή επιλογή στάσης ζωής απέναντι σε αυτήν.

Κεντρική σκηνή του διηγήματος είναι η ομιλία της Ελένης στον σχολικό διαγωνισμό ρητορικής. Εκεί κορυφώνεται η εσωτερική της σύγκρουση: από τη μία ο φόβος, η συστολή, το τρεμάμενο σώμα, και από την άλλη η απόφαση να σταθεί όρθια και να μιλήσει. Η αντίθεση ανάμεσα στη σωματική αδυναμία και το σταθερό χαμόγελο αναδεικνύει το βασικό μήνυμα του έργου: η αληθινή δύναμη δεν είναι η απουσία φόβου, αλλά η υπέρβασή του. Το χαμόγελο ορίζεται ως «η πιο καθαρή μορφή δύναμης», ανατρέποντας στερεότυπα που το ταυτίζουν με αφέλεια ή αδυναμία.

Η αφήγηση δεν περιορίζεται στη νεανική επιτυχία της ηρωίδας, αλλά παρακολουθεί ολόκληρη τη ζωή της, μετατρέποντας το διήγημα σε μια βιογραφία αξιών. Ως

δασκάλα πλέον, η Ελένη μεταδίδει το ίδιο μήνυμα στους μαθητές της, δημιουργώντας μια αλυσίδα καλοσύνης. Το γράμμα του Αντώνη, ενός μαθητή που βρήκε στήριγμα στα λόγια της σε μια δύσκολη στιγμή της ζωής του, λειτουργεί ως απτή απόδειξη του «φαινομένου των κυματισμών»: μια μικρή πράξη μπορεί να έχει απρόβλεπτα μεγάλη κοινωνική επίδραση.

Σε φιλοσοφικό επίπεδο, το διήγημα αποφεύγει τον αφελή αισιοδοξισμό. Αναγνωρίζει ότι το χαμόγελο δεν λύνει όλα τα προβλήματα, αλλά αλλάζει την οπτική μας απέναντί τους. Πρόκειται για μια πράξη ελευθερίας και αξιοπρέπειας, για μια ήπια αλλά βαθιά πολιτική στάση ευγένειας απέναντι στη σκληρότητα του κόσμου. Η κυκλική δομή του έργου, που ξεκινά και ολοκληρώνεται με το χαμόγελο, υπογραμμίζει τη διαχρονικότητα αυτής της στάσης.

Η ανάλυση αυτού του αποσπάσματος δείχνει ότι το διήγημα πετυχαίνει τον σκοπό του μέσω της οικονομίας των μέσων. Ο συγγραφέας δεν μας λέει απλώς ότι η Ελένη ήταν γενναία: μας δείχνει τη γενναιότητά της μέσα από τη σύγκρουση των τρεμάμενων ποδιών της και του σταθερού της χαμόγελου. Αυτή η αυθεντικότητα είναι που δικαιολογεί και τη βράβευση του έργου.

Τελικά, το «Πάντα να χαμογελάς» είναι ένα κείμενο που υμνεί τη συναισθηματική κληρονομιά: αυτό που μένει μετά το τέλος δεν είναι τα βραβεία, αλλά το φως που αφήνουμε στις ζωές των άλλων. Ένα διήγημα απλό στη γλώσσα, αλλά βαθύ στο νόημα, που υπενθυμίζει ότι ο κόσμος αλλάζει όχι με μεγάλες χειρονομίες, αλλά έναν άνθρωπο τη φορά.

Γκιγκόριν, Γεώργιος Γεράσιμος Μαντζιώκας

Ο ΜΠΟΝΑΜΑΣ

Το σακούλι ξέφυγε από τα χέρια του κοριτσιού και έπεσε με κρότο πάνω στο ξύλινο πάτωμα. Με το που είδε τι περιείχε το ξεφτισμένο πάνινο πουγκί, ξαφνιάστηκε τόσο που της γλίστρησε από τα χέρια. Η κοπέλα έσκυψε και το ξαναπήρε στα χέρια της. Μπορεί να είχε κάνει λάθος. Μπορεί τα μάτια της να την είχαν ξεγελάσει. Το τοποθέτησε στο τραπέζι και το άνοιξε ξανά κοιτώντας για άλλη μια φορά το πολύτιμο περιεχόμενο του. Όχι δεν είχε κάνει λάθος. Το πουγκί ήταν γεμάτο χρήματα.

- Καλέ γιαγιά, τι πράγματα είναι αυτά;
- Σσσοτ βρε, μην μιλάς. Αυτό είναι μποναμάς δικός σου από εμένα. Να τα πάρεις και να τα κάνεις ότι θες.
- Μα αυτά είναι πολλά χρήματα!!
- Σσσοτ βρε και μην φωνάζεις. Τώρα που έγινες κοτζαμάν φοιτήτρια έχεις έξοδα. Θα σου χρειαστούν.

Η κοπέλα κοίταξε πάλι το σακούλι. Τα χρήματα ήταν αρκετά. Ίσως και όλες οι οικονομίες της γιαγιάς. Δεσμίδες, δεσμίδες από μικρά χαρτονομίσματα των πενήντα και εκατό δραχμών, καθώς και πολλά μεταλλικά κέρματα μικρότερης αξίας.

Βλέποντας η γιαγιά πως το κορίτσι φαινόταν να τα έχει χαμένα, πήρε το σακούλι από το τραπέζι και το έβαλε ξανά στα χέρια της εγγονής της.

- Εύη μου, αυτό είναι δικό σου. Αυτό είναι το δώρο σου από μένα, που πέρασες στο Πανεπιστήμιο. Πάρτο και ξόδεφτο όπως σ' αρέσει».

Η Ευαγγελία το πήρε διστακτικά και έφυγε τρέχοντας από

το δωμάτιο της. Πέρασε το μικρό καθιστικό, μπήκε στην κουζίνα και από εκεί στο υπνοδωμάτιο των γονιών της. Εκεί βρήκε τον πατέρα της, να είναι καθισμένος σε μια ψάθινη καρέκλα και να πίνει τον απογευματινό του καφέ.

Άφησε το σακούλι πάνω στο διπλό κρεβάτι των γονιών της και κοίταξε τον πατέρα της. Ότι έλεγε ο μάστρο-Παύλος ήταν νόμος και κανόνας μέσα στο σπίτι. Ήταν αυστηρός και απόλυτος αλλά άγιος άνθρωπος που δεν είχε αδικήσει ποτέ του κανέναν. Μικρασιάτης γεννημένος στο Ξακουστό Ντενισλί και ράφτης στο επάγγελμα. Έφτασε στην Ελλάδα κυνηγημένος μετά την Μικρασιατική Καταστροφή, δραπετεύοντας από ένα τούρκικο στρατόπεδο στο οποίο τον κρατούσαν φυλακισμένο. Στην Ελλάδα έφτασε μόνο με τα ρούχα που φορούσε, αλλά δεν το έβαλε κάτω. Εδώ είναι τώρα το σπίτι μου είπε και προχώρησε χωρίς να κοιτά πίσω. Εδώ γνώρισε τη Γεωργία, Μικρασιάτισσά και αυτή από το Ντενισλί και νοικοκυρεύτηκε. Ο Θεός τους χάρισε τρία παιδιά αλλά τους πήρε το ένα στην Κατοχή από κοκίτη. Αργότερα μετά την απελευθέρωση, η μεγάλη του κόρη, η Ευαγγελία του εξέφρασε την επιθυμία της να σπουδάσει. Ήθελε να γίνει φιλόλογος. Αν και δεν υπήρξε ποτέ του πλούσιος, ο μάστρο-Παύλος δεν υπολόγισε έξοδα και όχι μόνο αγόρασε τα απαραίτητα βιβλία στην κόρη του αλλά έστειλε την Εύη και σε φροντιστήριο για να προετοιμαστεί για τις εισαγωγικές εξετάσεις.

Το κορίτσι έδωσε την πρώτη φορά μα δεν πέρασε.

- Θέλω να δώσω άλλη μια φορά πατέρα.
- Να δώσεις παιδί μου.

Με την δεύτερη φορά το κορίτσι πέρασε φέρνοντας μεγάλη χαρά σε όλη την οικογένεια. Περισσότερο από όλους όμως χάρηκε η γιαγιά της, η Ανιζούλα, η μητέρα της μάνας της. Η ίδια δούλευε σκληρά στα ταπητουργία της Νέας Ιωνίας, έχοντας φτάσει χήρα γυναίκα μετά το ολοκαύτωμα της Σμύρνης και με έξι στόματα να ταΐσει. Ούτε το είχε φανταστεί ποτέ πως θα είχε εγγόνα φοιτήτρια και επιστήμονα. Γι' αυτό το μεσημέρι της Κυριακής, μετά το φαγητό στο σπίτι της κόρης της, πήρε κατά μέρος την εγγονή της και της έδωσε εκείνο το σακούλι με τα χρήματα.

- Τι είναι αυτό παιδί μου; ρώτησε ο Παύλος την Ευαγγελία.
- Πατέρα μόλις έφυγε η μητέρα να πάει απέναντι στην κυρά-Φρόσω για να δει το μωρό, με πήρε η γιαγιά από το χέρι και με πήγε στο δωμάτιο. Έβαλε το χέρι της μέσα από την μπλούζα της -να έτσι- και έβγαλε αυτό το πουγκί και μου είπε να το πάρω.
- Και τι έχει μέσα;
- Λεφτά πατέρα, είναι γεμάτο δραχμές.

Το πρόσωπο του Παύλου συννέφιασε απότομα. Πήρε με απαλές κινήσεις το πουγκί και πήγε να βρει την πεθερά του στο άλλο δωμάτιο. Το τίμιο ήταν να της δώσει τα λεφτά πίσω. Ήταν οι οικονομίες που είχε μαζέψει με αίμα όλα αυτά τα χρόνια και δεν ήταν σωστό να τις στερηθεί. Την ήξερε καλά την πεθερά του, ο Παύλος. Υπήρχαν μέρες που μπορεί να μην έτρωγε τίποτα πέρα από λίγο τουρσί και ένα ξερό παξιμάδι. Δεν έφτανε που έπρεπε να συντηρήσει τον εαυτό της αλλά μεγάλωνε και τον Νικόλα, τον εγγονό της, από τον μεγάλο της γιό τον Αλέκο, που πέθανε και αυτός και η γυναίκα του από φυματίωση πριν τον πόλεμο.

Πολλά είχε περάσει αυτή η γυναίκα. Έχασε τον άντρα της στην Μικρασία, πριν τον διωγμό και έμεινε μόνη της να μεγαλώνει τα έξι τους παιδιά. Όταν έσπασε το μέτωπο στο Αφιόν-Καραχισάρ οι Τούρκοι από όποιο ελληνικό χωριό περνούσαν το έπνιγαν στο αίμα. Έτσι και η Ανιζούλα πήρε τα παιδιά της και πήγε στην Σμύρνη. Εκεί πριν προλάβουν να φύγουν τους πρόλαβε ο αντίχριστος ο Κεμάλ, ένα τέρας που διψούσε για αίμα ελληνικό. Ο στρατός του τύλιξε την «Γκιαούρ Ιζμίρ» στις φλόγες και έσφαζε όποιον Έλληνα, Αρμένιο ή και Εβραίο έβρισκε στο διάβα του. Μέσα σε αυτό το χάος η Ανιζούλα και τα παιδιά της, μαζί με εκατοντάδες άλλους ανθρώπους βρήκαν καταφύγιο στο νεκροταφείο της Σμύρνης. Όχι όμως στο χώρο του νεκροταφείου αλλά μέσα στα ίδια τα μνήματα. Εκεί, στην αγκαλιά των προγόνων βρήκαν ένα ανέλπисто καταφύγιο καθώς οι Τούρκοι, βαθιά προληπτικοί, φοβήθηκαν να ενοχλήσουν τους νεκρούς. Την άλλη μέρα ο Γάλλος πρόξενος, με άδεια των Τούρκων, πήγε στο νεκροταφείο και πήρε τις κοπέλες του γαλλικού κολεγίου που λειτουργούσε στην Σμύρνη, οι οποίες είχαν καταφύγει μαζί με πολλούς Έλληνες μέσα στα μνήματα. Από την καλή του την καρδιά πήρε μαζί του και όλους, όσους βρήκε νεκρο-ζώντανους μέσα στους τάφους, ανεξαρτήτως εθνικότητας.

Το καράβι άφησε τους Έλληνες στον Πειραιά και έτσι η Ανιζούλα με τα έξι της παιδιά έφτασε σώα στην Ελλάδα. Όμως τα βάσανα της δεν είχαν

τελειώσει. Από τα έξι της παιδιά θα της έμεναν τελικά μόνο τα δύο. Η φυματίωση και ο τυφοειδής πυρετός θα της στερούσαν τα επόμενα χρόνια τα δύο μικρότερα κορίτσια της και τα δύο της τα αγόρια.

Η ίδια και η μεγάλη της κόρη, η Αναστασία, θα βρουν εργασία στα ταπητουργία της Νέας Ιωνίας ενώ η Γεωργία της θα δουλέψει για λίγα χρόνια στο Σωτηρία ως ιματιοφύλαξ μέχρι να γνωρίσει τον Παύλο και να παντρευτεί.

Με τον ερχομό της δεκαετίας του '50, η Ανιζούλα συνέχιζε να δουλεύει στα ταπητουργία, όπου με αιματηρές οικονομίες μάζευε δραχμή την δραχμή το κομπόδεμά της.

Και να που η εγγόνα της, η Ευαγγελία, πέρασε στο Πανεπι-

στήμιο. Χωρίς δεύτερη σκέψη άρπαξε το κομπόδεμα χρόνων και της το πήγε.

Εγώ είμαι γριά, θα σκέφτηκε, τι να τα κάνω τα χρήματα; Ας τα πάρει το κορίτσι, να πάρει κάτι για εκείνην. Ένα όμορφο φόρεμα για να πηγαίνει στην σχολή ή ένα καινούριο ζευγάρι παπούτσια.

Αυτά θα σκέφτηκε και ευθύς το κομπόδεμα της γιαγιάς έγινε ο μποναμάς της εγγόνας της.

- Αυτά τα λεφτά είναι δικά σου. είπε ο Παύλος στην πεθερά του. Μην ανησυχείς, εγώ μπορώ να το σπουδάσω το κορίτσι. Αυτά κράτησε τα για τα δικά σου τα έξοδα. Είσαι μεγάλη γυναίκα και δεν θα μπορείς να δουλεύεις για πάντα.

- Όχι. Αυτός είναι ο Μποναμάς του παιδιού.

- Μα...

- Όχι.

Η Ανιζούλα ήταν ανυποχώρητη και τελικά ο Παύλος αναγκάστηκε να υποχωρήσει. Δεν μπορούσε να κάνει και αλλιώς. Έδωσε το πουγκί στην Ευαγγελία και της είπε να τα αξιοποιήσει όσο μπορεί καλύτερα. Γιατί αυτά τα λεφτά είχαν βγει όχι μόνο με ιδρώτα αλλά και με αίμα.

Η Ευαγγελία πήρε τα λεφτά αλλά δεν ήξερε τι να τα κάνει. Ανάγκη για προικιά δεν είχε, μιας και είχε πατέρα ράφτη, που θα τις έφτιαχνε απ' όλα σαν έφτανε ο καιρός.

Σκέφτηκε να ράψει ένα ωραίο φόρεμα σε μια μοδίστρα. Να βρει καλό ύφασμα και να ράψει κάτι όμορφο. Μα και πάλι, αμαρτία ο Μποναμάς της γιαγιάς να πάει σε φορέματα. Η γιαγιά φόραγε χιλιομπαλωμένα και τριμμένα ρούχα για να τον μαζέψει.

Είπε να πάρει κανένα παπούτσι. Να βρει δέρμα καλό, ανθεκτικό, που θα κρατήσει χρόνια. Να το πάει στο καλύτερο υποδηματοποιό και να φτιάξει ένα ζευγάρι ζηλευτό. Αλλά και αυτό ανάρμοστο της φαινόταν. Η γιαγιά δεν είχε φορέσει καινούριο παπούτσι τόσα χρόνια για να μαζέψει αυτά τα χρήματα, όλο παλιά και χιλιότρυπημένα παπούτσια φόραγε.

Και τι να τον κάνει τον μποναμά; Βασανίστηκε λίγο μα το βρήκε. Πήγε και αγόρασε το φημισμένο έργο «Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσας» των Henry Udell και Robert Scott, το τετράτομο ετυμολογικό λεξικό της ελληνικής με τις δυόμισι χιλιάδες σελίδες που είχε κυκλοφορήσει λίγα χρόνια πριν δια χειρός των μεγάλων γλωσσολόγων. Αυτό άξιζε την θυσία της γιαγιάς. Ένα καλό εφόδιο για την σχολή της, αλλά και την μετέπειτα πορεία της ως φιλόλογου. Ένα βιβλίο αρκετά ακριβό, το οποίο ο πατέρας της με πολύ δυσκολία θα μπορούσε να της το αγοράσει.

Την άλλη Κυριακή, που ήρθε η γιαγιά στο σπίτι τους, η Ευαγγελία την πήρε κατά μέρος και της έδειξε τα βιβλία που αγόρασε. Το πρόσωπο της γιαγιάς φωτίστηκε και μερικά δάκρυα ξέφυγαν από τα μάτια της. Ούτε που θα το σκεφτόταν ότι με τον μποναμά της θα αγοραζόταν ποτέ κάτι τόσο σπουδαίο. Αγκάλιασε την εγγονή της χαρούμενη. Τελικά οι οικονομίες της είχαν πιάσει τόπο.

Δεν πέρασε πολύς καιρός. Κυριακή ήταν πάλι και η Ανιζούλα ξεκίνησε για άλλη μια φορά, από την Νέα Φιλαδέλφεια, όπου έμενε, για να πάει στο σπίτι της κόρης της στην Καισαριανή. Εξαίτιας μιας αδιαθεσίας της πήρε ταξί. Κάτι που δεν είχε κάνει ποτέ. Ακόμα και όταν ήταν κουρασμένη προτιμούσε το λεωφορείο.

Ο ταξιτζής χτύπησε την πόρτα του σπιτιού του μαστρό-Παύλου. Του άνοιξε ο ίδιος.

- Ελάτε σας παρακαλώ γιατί η γιαγιά κοιμήθηκε μέσα στο αμάξι. Θα την ξυπνούσα εγώ, αλλά έχει αποκοιμηθεί τόσο γλυκά που διστάζω και λίγο. Καλύτερα να το κάνετε εσείς για να δει ένα γνώριμο πρόσωπο όταν θα ξυπνήσει.

Όμως, η γιαγιά δεν ξυπνούσε. Δεν βρισκόταν πια μαζί τους. Ο Θεός την είχε καλέσει κοντά του μια για πάντα. Είχε φτάσει η ώρα να παραλάβει και εκείνη τον δικό της Μποναμά, εκείνον που ο Χριστός μάζευε για λογαριασμό της λίγο-λίγο όλα αυτά τα δύσκολα χρόνια.

ΟΙ «ΘΕΑΤΡΟΔΟΤΕΣ» ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ ΩΣ «ΜΑΥΡΕΣ ΓΑΤΕΣ»

Με το θεατρικό έργο «**Μαύρες Γάτες**» της φιλόλογου-συγγραφέως Κυριακής-Κορίνας Πάντου εντυπωσίασε και πάλι η ερασιτεχνική θεατρική ομάδα «Θεατροδότες» του «Δικτύου Καλλιτεχνών κι Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας» (ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ). Η παράσταση δόθηκε στις 21 Δεκέμβρη 2025, παραμονές Χριστουγέννων, στην κατάμεστη αίθουσα θεάτρου «Δημάρχου Βασιλείου Φαρμάκη» στην Ελασσόνα.

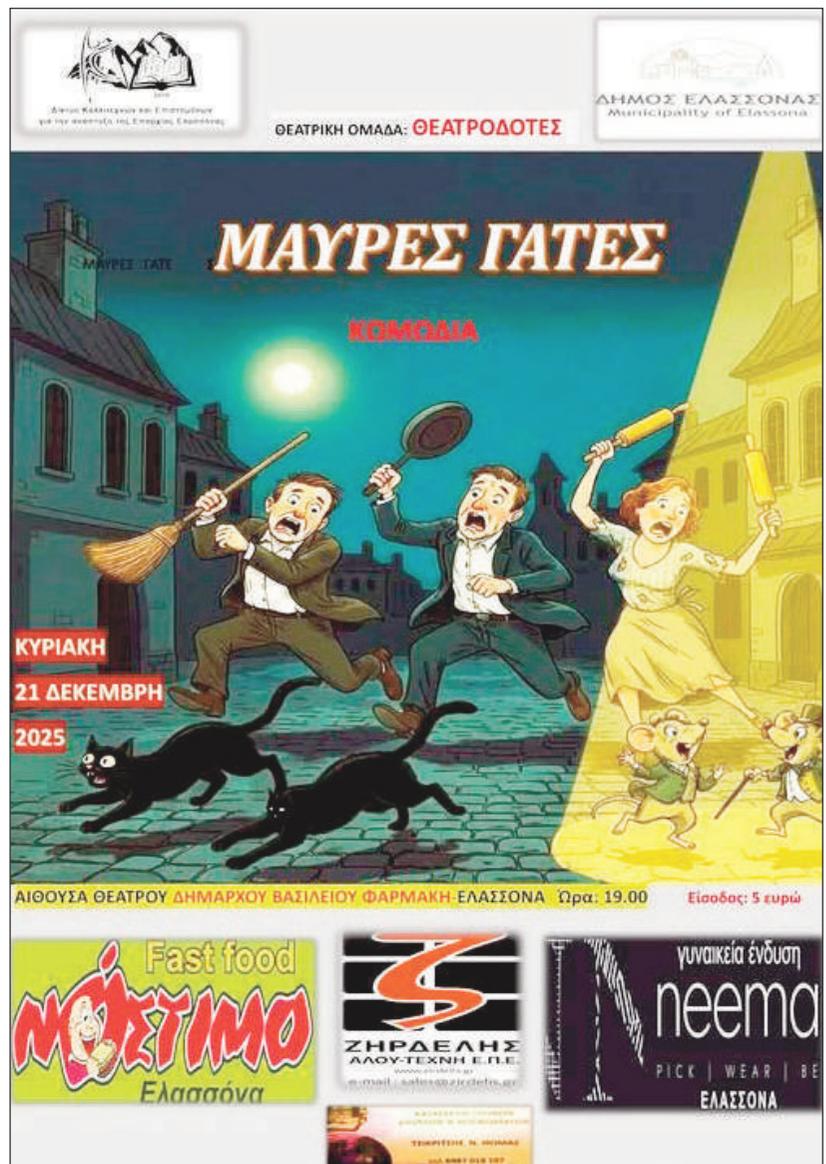
Μια διαχρονική όσο κι επίκαιρη **κωμωδία-σατίρα** που με απλό κι ευχάριστο τρόπο, πέρασε στους θεατές πολύ σημαντικά μηνύματα και προβληματισμούς για τη σχέση πολίτη-εξουσίας.

Η κοινωνική αδικία, που συχνά καλύπτεται πίσω από αποδιοπομπαίους τράγους, όπως συμβολίζουν οι γάτες, η δύναμη της φαντασίας και της ευφυΐας, που μπορεί να νικήσει τη διαφθορά, η αλληλεγγύη και η συνεργασία, που είναι απαραίτητες για να αντιμετωπιστούν οι απειλές κι ο ηρωισμός, που δεν είναι θέμα μεγέθους ή δύναμης, αλλά θέμα αποφασιστικότητας και φαντασίας, ήταν μερικά από τα κυρίαρχα μηνύματα του έργου. Το κείμενο εμπνεύστηκε η συγγραφέας από το γνωστό μυθιστόρημα του Ευγένιου Τριβιζά «Η τελευταία μαύρη γάτα».

Την παράσταση οργάνωσε ο σύλλογος ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ, με συνδιοργανωτή τον Δήμο Ελασσόνας. Εκτός των δύο αυτών βασικών φορέων, για την πραγμάτωση της παράστασης αξιόπαινη υπήρξε και η οικονομική στήριξη τοπικών χορηγών, όπως: Το κατάστημα fast food «**ΝΟΣΤΙΜΟ**», του Θύμιου Ζιάκα, το κατάστημα γυναικείας ένδυσης «**NEEMA**» της Βίκυς Παληγιάννη και η βιοτεχνία αλουμινοκατασκευών «**ΑΛΟΥΤΕΧΝΗ Ε.Π.Ε.**» του Θωμά Ζηρδέλη.

Τη σκηνοθετική και μουσική επιμέλεια έχει η ίδια η συγγραφέας, τη σκηνογραφία ανέλαβε ο αστυνομικός και ζωγράφος, Αθανάσιος Νούσιας, στον ήχο και φωτισμό ήταν ο Γρηγόρης Θεοφυλακτίδης.

Τους ρόλους ερμήνευσαν οι ερασιτέχνες ηθοποιοί:

Γεώργιος Συμεωνίδης, Ελένη Μπλιούμη, Δέσποινα Πεχλιβανίδου, Ιωάννα Κυριακού, Ειρήνη Κτενίδου, Λαμπρινή Διαμάντη, Θοδωρής Δεληγιαννίδης, Νικόλας Ζιάκας, Χρυσή Δριστέλα, Αποστολία Κατσιάνα, Χριστίνα Μιχαήλογλου και Μαρία Μιχαήλογλου.

Σε ρόλους κομπάρσων είναι οι : Αναστασία Γκόρη, Αναστασία Χαλκιά κι Αντρέας Γκερμάνης.

Το θερμό χειροκρότημα όλων των θεατών όσο και τα θερμά συγχαρητήρια του Δημάρχου Ελασσόνας, κου Νίκου Γάτσα, και του Αντιδημάρχου Πολιτισμού του Δήμου Ελασσόνας, κου Στέλιου Δημουλά, απέσπασαν όλοι οι συντελεστές στο τέλος της παράστασης. Μεταξύ άλλων ο Δήμαρχος της Ελασσόνας δήλωσε πως «η ομάδα αυτή έχει μέλλον» και υποσχέθηκε τη στήριξή της εκ μέρους του Δήμου και στο μέλλον.

10 ΧΡΟΝΙΑ ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ.

Το Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας, είναι πολιτιστικός σύλλογος με έτος ίδρυσης το 2015, και με εθελοντές καλλιτέχνες και επιστήμονες που δραστηριοποιούνται στους τομείς του πολιτισμού της κοινωνικής μέριμνας, της αλληλεγγύης και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Οι σκοποί του Δικτύου εκτός από τη συσπείρωση των ανθρώπων του πνεύματος, των γραμμάτων και της τέχνης της επαρχίας Ελασσόνας, είναι η προώθηση της παράδοσης του τόπου μας και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, η διατήρηση των εθίμων, η προώθηση και ανάδειξη των τοπικών προϊόντων, η ευαισθητοποίηση των ανθρώπων για την προστασία του περιβάλλοντος και η ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Ο εθελοντισμός και η ευαισθητοποίηση των ατόμων σε κοινωνικά και πολιτισμικά θέματα, όπως το θέατρο, η λογοτεχνία, ο χορός η μουσική, η ενασχόληση με θέματα παιδείας, υγείας, εξέλιξης, με θέματα που αφορούν τον αθλητισμό, τον τουρισμό και η ανάδειξη των Μουσείων και Αρχαιοτήτων της περιοχής, καθώς και του θρησκευτικού τουρισμού, είναι μερικοί ακόμη από τους στόχους του Δικτύου.

Στα δέκα χρόνια ύπαρξής του ο σύλλογος (2015-2025) δραστηριοποιήθηκε σε πολλούς τομείς και παρουσίασε σπουδαίο πολιτιστικό, κοινωνικό, θρησκευτικό και πνευματικό έργο:

- Παρουσίασε **τριάντα πέντε** βιβλία συγγραφέων με καταγωγή από την επαρχία Ελασσόνας.
- Πραγματοποίησε **πέντε** ομιλίες για θέματα υγείας, περιβάλλοντος, ιστορίας και πολιτισμού.
- Παρουσίασε **επτά** μουσικές βραδιές με έντεχνο και λαϊκό πρόγραμμα με ντόπιους μουσικούς.

10 ΧΡΟΝΙΑ ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ.

- Οργάνωσε **οχτώ** διήμερες Γιορτές Λόγου και Τέχνης σε Κρανιά, Ευαγγελισμό, Λιβάδι, Δολίχη, Βλαχογιάννη, Βαλανίδα και Τσαριτσάνη.
- Δημοσίευσε **τριάντα τρία** ηλεκτρονικά περιοδικά με το πρώτο να δημοσιεύεται το 2017.
- Παρουσίασε **τέσσερις** θεατρικές παραστάσεις με τον ερασιτεχνικό θίασο «Θεατροδότες» του Δικτύου με μικρούς και μεγάλους ηθοποιούς από την επαρχία μας.
- Δόθηκαν **πολλαπλές** παραστάσεις με το χορευτικό του συλλόγου σε Ελλάδα και εξωτερικό.
- Ο Σύλλογος συμμετείχε σε **έξι** Πανελλήνια Συνέδρια και πραγματοποίησε συνεργασίες και με άλλους συλλόγους και φορείς.
- Συνεργάστηκε με τον Δήμο Λαρισαίων το 2021 για την υποψηφιότητα της πόλης της Λάρισας, ως **Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2021**.
- Οργάνωσε και πραγματοποίησε **πέντε** εκδρομές σε Γιάννενα, Αρχαίο Θέατρο Δωδώνης, Ζαγοροχώρια, Όσιο Λουκά, Δελφοί,, Καρπενήσι...και ετοιμάζει φέτος επίσκεψη σε χώρα του εξωτερικού.
- **Στα δέκα χρόνια ζωής του**, το Δίκτυο παρουσίασε επίσης: κινηματογραφικές προβολές, παραστάσεις θεάτρου σκιών, εκθέσεις ζωγραφικής και ανθοκομίας, δημιούργησε και παρουσίασε βίντεο για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση και σε συνεργασία με τον Δήμο εκτύπωσε ΛΕΥΚΩΜΑ με τους ντόπιους ήρωες του '21.
- Τα Χριστούγεννα του 2024, το Δίκτυο συμμετείχε στις **χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις** του Δήμου, καθώς και στα **αποκριάτικα δρώμενα** και ήθη και έθιμα του τόπου μας τον Μάρτιο του 2025.
- Το 2025, για πρώτη φορά πραγματοποιείται στην επαρχίας Ελασσόνας ο **1ος Λογοτεχνικός Διαγωνισμός** για εφήβους και ενήλικες από το ΔΙ.Κ.Ε.Α.Ε.ΕΛ. καθώς και θεατρική παράσταση για τα Ελευθέρια Ελασσόνας,

